

prosvetni delavec

List delavcev v vzgojnoizobraževalnih zavodih

Ljubljana, 10. oktobra 1975 – Številka 16

Namerno razbijanje?

„Namerno razbijanje kozarcev zaračunamo trikratno!“ tako piše po gostilnah.

A kdo razbija namerno?

Zgodi se pač: po nesreči, iz jeze, iz malomarnosti, iz nevoščljivosti, zavoljo utrujenosti.

Mnogo je vzrokov za črepinje: tiste iz stekla ali porcelana, ki so sorazmerno poceni, in neocenljive črepinje življenja. Tem pravimo: uničena mladost, ubito veselje do učenja, dela, do življenja.

„Namerno razbijanje . . . zaračunamo trikratno . . .“

Saj nihče ne razbija – namerno!

Zgodi se pač.

JA-MA

Šolstvo za stabilizacijo: doslej pa tudi v prihodnje

Pretekli teden je bil v domu sindikatov v Ljubljani posvet, na katerem so se predsedniki občinskih odborov Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja dogovorili o tem, kako bodo občinski odbori za vzgojo in izobraževanje ter delegati republiškega odbora pomagali šolam uresničevati programe stabilizacije, si prizadevali uveljavljati reformne ukrepe na področju vzgoje in izobraževanja in pomagali razvijati samoupravne odnose.

„Razvoj in uspešno vzgojno-izobraževalno delo je možno le v stabilnem gospodarskem položaju,“ je poudaril v uvodni razpravi predsednik Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja Geza Čahuk in navedel poleg tega poglobljenega razloga za to, da se mora tudi vzgojnoizobraževalno področje vključiti v stabilizacijo, še na nekatera druga izhodišča:

– Nova ustava je postavila vzgojnoizobraževalno dejavnost v enak položaj z drugimi delovnimi organizacijami; zato se

moramo tako tudi organizirati in vključiti v združeno delo.

– Tudi to področje se mora prilagajati zmogljivosti gospodarstva.

– Taka povezanost in soodvisnost med vzgojnoizobraževalno dejavnostjo in proizvodnimi delovnimi organizacijami je v skladu s težnjami ustave, hkrati pa izredno pomembna za razvoj te dejavnosti. To pomeni: če zaide gospodarstvo v težave, mora pomagati na poti iz zagate tudi šolstvo. Pri tem ne gre le za finančni učinek,

temveč še veliko bolj za moralno politični pomen prizadevanj v šolstvu.

Geza Čahuk je opozoril tudi na to, da je vzgojnoizobraževalna dejavnost že doslej veliko storila za stabilizacijo. Poglejmo: v zadnjih letih, posebno po kongresih ZKS in ZKJ se je ta dejavnost organizirala tako, da je vedno bolj učinkovita ne le v družbenopolitičnem, ampak tudi v materialnem pogledu.

In naprej: še pred dobrimi štirimi leti se je samo v osnovnih šolah „osulo“ 35 % učencev (še večji osip je bil v srednjih šolah), vsako leto pa je ponavljalo 10 do 15 % učencev. V razmeroma kratkem času se je posrečilo znižati osip za več kot 15 %, učni uspeh pa se je dvignil povprečno za 10 %.

To pa pomeni, da so prosvetni delavci z izboljšano kakovostjo dela prihranili družbeni

skupnosti vsako leto na milijone dinarjev.

Prav tako dobra ocena velja tudi za učinkovitost v moralno-političnem pogledu: angažirana vzgoja in izobraževanje že kaže prve uspehe.

Tako pozitivne bilance prav gotovo ne morejo izkazati vsa področja združenega dela, kajti – kot je dejal Geza Čahuk – če bi vsi dobro gospodarili in si nenehno prizadevali za večjo učinkovitost, potem ne bi bilo treba govoriti o stabilizacijskih programih.

V razpravi je bilo nekajkrat poudarjeno tudi tole: Ze sedanjim predpisi in način financiranja silijo šole k skrajnemu varčevanju. Denar za šolstvo ne priteka tako, kot bi moral, solidarnotni skladi ne delujejo, kot je bilo zamišljeno. Osebnih dohodki v družbenih dejavnostih Nadaljevanje na 2. strani

Dr. Stanka Krajnc-Simoneti

Ob našem tednu otroka

Vklenjeni smo v hiter razvoj možnosti in razmer za bogatejšo in lažje življenje. Delamo in hitimo, včasih pa se moramo vendarle ustaviti in dobro razmisliti, ali vse to koristi tudi našim najmlajšim. In ena takih priložnosti se nam ponuja prav v tednu otroka.

Zidamo nova stanovanjska naselja, ko pa se vselimo, ugotovimo, da v stanovanju ni prostora za otroke. V velikem bloku in pred njim ni prostora, kjer bi se otroci lahko neovirano sestajali, tako da s svojo živahnostjo ne bi motili onih, ki so prišli domov počivat po napornem delu v službi. Podobne dokaze za neljubeč odnos do otroka lahko najdemo doma in v neposrednem okolju. In kje so prepotrebni prostori za otroške igre, kje bodo imeli otroci svoj vrtec in šolo? Kje je posvetovalnica za noseče žene in za otroke? Vse to dobe stanovalci šele po nekaj letih. Za mnoge od priseljenih otrok je prepozno.

Sprejemamo odločitve, koliko novega bomo naučili otroke v šoli, ker bo prihodnji čas zahteval od njih novo znanje. Ne moremo pa se odločiti glede tega, kaj bomo od starega učnega načrta odvzeli.

Organiziramo varstvo in prehrano šolarjev, vendar včasih tako, da so pri tem otroci ogroženi in prikrajšani za tako potrebno sproščenost. Razvijamo promet, njegove žrtve pa so naši otroci. Odrasli hitimo delati in živeti, otroci pa ne razumejo, kaj delamo. Naše delo je namreč daleč stran od doma, mi pa nismo sposobni, da bi ga otrokom približali.

In zato se otrok razveseli, če mama zbolí in ne more v službo, saj ima potem nekoliko več časa zanj. Matji in oče sta vesela, če sprejme vzgojiteljica njenega ne povsem zdravega malčka v vrtec, čeprav veda, da bodo morda zaradi tega zboleli tudi drugi otroci. Mudi se, preveč mudi. In zaskrbljeni smo, ker narašča stalež zaradi nege zbolelih otrok. Premišljujemo, kako bi v vrtcu organizirali oddelke za manj bolne otroke. Pozabili smo, da se pri povečanem številu majhnih in predšolskih otrok v vrtcih zveča tudi stalež za nego zbolelih otrok. Prva obdobja v vrtcu so za otroka tista doba, ko nekoliko več zboleva, družina ki ima otroka v družbenem varstvu, pa nima nikogar, ki bi bil z obolelim otrokom. Tudi v družinskem varstvu, ki ga uvajamo, se to ne bo ublažilo. Bolnega otroka bo treba osamiti zaradi drugih otrok in poskrbeti za vse varovance, če bo zbolela varuhinja.

Včasih slišimo, da pretiravamo, kadar govorimo o problemih materinstva in o premajhni skrbi za otroke. Ali so taki dvomi res upravičeni v času, ko je naša biološka reprodukcija tako zelo „racionalna“, ko imamo zelo malo otrok in hočemo, moramo, pa tudi že znamo storiti vse, da bodo to zdravi, vsestransko odporni in zreli, svobodni ljudje, sposobni fizično in psihično premagovati napore, ki jih čakajo in ustvariti humano družbo jutrišnjega dne.

Ni lahko biti otrok, čeprav šiba ne poje več tako pogosto ali pa morda sploh ne in čeprav je dobre hrane več kot kdajkoli prej. Otroci imajo več igrac in so bolj ohlečeni. In veliko več se o njih govori in zanje načrtuje – vendar včasih brez poslušanja njihove resnične potrebe. Znani strokovnjak za otroška igrišča Bengtsson je po ogledu bogato opremljenih otroških igrišč dejal, da so narejena tako, kot da bi bili otroci opice: neprestano morajo uriti svoje telo, ne pa tudi duha.

Mislím, da je čas, ko moramo več razmišljati o drobnih, vsakdanjih vprašanjih, o tistih, ki zadevajo „zlahno vsebino življenja“. Pri tem nam morajo veliko pomagati pedagoški delavci. Prav ti poznajo resnične potrebe otrok. Clovek, ki vsak dan ustvarja skupaj z otroki, ki vsak dan od ure do ure obvladuje njihovo pozornost, pa se razdaja kot osebnost in kot strokovnjak. Zato bi jih morali vsi, ki imajo opravka z otroki, bolj razumeti, poslušati in upoštevati.

V vzgojnovarstvenih zavodih je večer živahno; skoraj vsak dan sprejmejo kakšnega novince. Kljub temu pa je še veliko mater, ki zaman pišejo prošnje za sprejem otroka v vrtec. (Foto: T. Urbas)

Četrto stoletja lista »Školske novine«

„Glej, o tebi pišem, naš dragi tednik! To je odgovor na željo tvojega uredništva, da spregovorimo o temi „ŠKOLSKE NOVINE — moj list“. Da, ti si moj list in list mojih kolegov, naše strokovno glasilo, naš spremljevalec skozi minulo četrto stoletje in spremljevalec v letih, ki bodo prišla, naš — kot piše uredništvo — zvesti tovariš in pomočnik pri odgovornem delu izobraževanja in vzgajanja mladih generacij.

Casniki se nikdar ne postarajo, ker nastaja njihova vsebina iz aktualnih potreb. Tudi ti, spoštovani tednik, si vselej bil in boš mlad — in to v moči zrele mladosti, ki je ustvarjalno najmočnejša.“

Tako piše o ŠKOLSKIH NOVINAH (tedniku delavcev vzgoje in izobraževanja ter znanosti SR Hrvaške) Olga Perić, učiteljica iz Dubrovnika, prvonagrajenka natečaja uredništva ob 25-letnici izhajanja lista.

V Zagrebu je bilo letošnjega 25. septembra veliko slavlje ob srebrnem jubileju. Namestnik republiškega sekretarja za izobraževanje, kulturo in telesno kulturo Hrvaške Vladimir Pezo je ob prisotnosti najvišjih predstavnikov s področja izobraževanja, kulture in znanosti, zveznega in republiškega sindikata, urednikov prosvetnih listov vseh republik in pokrajin odprl razstavo „Četrto stoletja Školskih novin“. Na slovesnost je prišlo tudi mnogo prosvetnih delavcev, ki so si ogledali zgodovino izhajanja svojega lista, sočasno pa so se seznanili tudi s prosvetnimi listi drugih republik in pokrajin. Oba govornika — Vladimir Pezo in predsednik izdajateljskega sveta lista dr. Milivoj Gabelica — sta poudarila, da so ŠKOLSKE NOVINE s svojim prizadevanjem za reševanje problemov na področju vzgoje in izobraževanja ter z odločnim vztrajanjem na načelih napredne politike Zveze komunistov postale nenadomestljiv dejavnik za razvoj šolstva, kakršno je potrebno samoupravni socialistični družbi.

Več kot 200 povabljenih, prosvetnih in javnih delavcev Hrvaške in drugih republik, pedagoških strokovnjakov in znanstvenikov je bilo na svečani seji republiškega odbora Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti Hrvaške ter izdajateljskega sveta in zbora delovnih ljudi ŠKOLSKIH NOVIN. To je bila tudi osrednja prireditev ob srebrnem jubileju ŠKOLSKIH NOVIN, edinega hrvaškega sindikalnega lista, ki izhaja neprekinjeno 25 let. Milutin Baltić, predsednik republiškega sveta Zveze sindikatov Hrvaške, je v govoru poudaril, da je učinkovit vzgojno-izobraževalni sistem velik pri-

spevek h gospodarskemu in samoupravnemu razvoju naše družbe. V republiki, ki ima okrog 80.000 študentov, je tudi marksistična vzgoja izredno pomembna: razbija malomeščanske težnje za tem, da bi ločili izobraževanje od združenega dela. Edino pravo geslo je: delavec — študent. Kadar bo to dokončno uresničeno v praksi, bomo tudi na področju šolstva lahko govorili o združenem delu. Sindikat si bo z vsemi močmi prizadeval za enotnost teorije in prakse. Na tem področju so in bodo tudi ŠKOLSKE NOVINE odigrale pomembno vlogo.

List je ob tej priložnosti prejel plaketo Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije. Glavni urednik in direktor Djordje Djurić je v svojem govoru med drugim dejal:

„V prvi številki našega lista, ki je izšla 14. januarja leta 1950, piše tedanje uredništvo v uvodniku med drugim tudi tole: Partijsko vodstvo nam je začrtalo glavne smernice dela; zdaj je vrsta na nas, da razvijemo ustvarjalnost in tako z različnejšimi oblikami dela na vseh področjih našega prosvetnega uveljavljanja čim hitreje in čim boljše razvijemo naše šolstvo v pravo, novo socialistično vzgojnoizobraževalno ustanovo, ki bo še v večjo pomoč pri socialistični preobrazbi naše dežele.“

ŠKOLSKE NOVINE so postale vez med člani velike armade vseh tistih, katerim je življenjski poklic vzgajanje in izobraževanje novih generacij; tistih, od katerih zveza komunistov pričakuje, da bo vsak v svoji šoli, v svojem razredu, v svojem okolju nosilec reforme, aktivist, pedagog, humanist, bорец za vse napredno, kar se je porajalo v tem času naše revolucije. Z nastankom tega lista se je povsod poživilo delo sindikata, spodbujena je bila ustvarjalnost — prosvetni delavci pa so dobili svoje glasilo, ki jim bo sočasno zvest pomoč-

Delovno predsedstvo svečane seje med referatom Milutina Baltića. Tretji z desne je glavni urednik Djordje Djurić.

nik, glasnik želja in hotenj ter propagator najboljših dosežkov. Učitelji iz oddaljenih vasi, kamor so odhajali po dolžnosti ali iz lastne želje, iz hribovskih

zaselkov, kjer brlijo v nočeh le redke svetilke in se sliši zavijanje volkov, iz vasic, ki so zdravile rane minule vojne; kjer je preteklost zapustila težko bre-

me zaostalosti, kjer je bilo treba krčiti poti optimizma in upov v napredek, od vsepovsod so pošiljali drobne vesti o svojih uspehih: kako so obnovili streho požgane šole, kako je šola dobila radio, kako so v šolsko delo zajeli večino otrok, kako so uspeli strokovni aktivisti, kako deluje sindikat in kako ljudje pomagajo šoli, da bi postala otrokom drugi dom. Iz teh oddaljenih vasi so prihajale na uredniško mizo reke dopisov, vprašanj, zahtev za pomoč, navsot, iskanje solidarnosti, vprašanja o novih knjigah, poročila in kritike... Iz leta v leto reke dragocenih dopisov — a uredniki, ti ljudje z bogato ustvarjalno energijo, resnični sindikalni in partijski delavci, aktivisti in novinarji ter izkušeni kolegi so poročila odbirali, urejali in jih tiskali kot dragocena zrna resnice o naši poti, kot trdne priče in najboljše spodbude, kot izkušnje in predloge za nadaljnje delo.

Udeleženci svečane seje — drugi z leve je predsednik republiškega sveta Zveze sindikatov Hrvaške Milutin Baltić.

Srebrni jubilej Pedagoškega društva SR Bosne in Hercegovine

Pedagoško društvo Bosne in Hercegovine je pred nedavnim proslavilo svoj srebrni jubilej. Ob tej priložnosti je organiziralo znanstveni simpozij na temo: Pedagoška teorija in praksa pri uresničevanju nalog kongresov Zveze komunistov. Simpozija se je udeležilo več gostov iz Bosne in Hercegovine ter iz drugih republik. V dveh dneh je bilo prebranih 30 referatov in koreferatov. Glavni referat je imel predsednik Pedagoškega društva Bosne in Hercegovine dr. Muhamed Dervišbegović. Ko je obravnaval pedagoško teorijo in prakso v Bosni in Hercegovini glede na kongresne dokumente, je dr. Dervišbegović poudaril, da so opravljene velike naloge, hkrati pa se pojavljajo nove: porajata jih združeno delo in pedagoška znanost.

Prvi dan simpozija so sodelovali še: dr. Petar Mandić, ki je govoril o novostih v pouku in opozoril na njihov pedagoški pomen; dr. Nikola Filipović je predstavil sodobno didaktično misel v Bosni in Hercegovini, dr. Muhamed Muradbegović pa je obravnaval globalno povezovanje pouka in dejavnosti v prostem času mladih kot imperativ prihodnosti.

Dr. Ljubomir Krmeta iz Beograda je opozoril na to, kako potrebno je interdisciplinarno sodelovanje pri proučevanju, kako izboljšati vzgojo in izobraževanje po načelih samoupravnega socializma.

Ti in številni drugi prispevki so odsev iskrenih želja, da bi pedagoška teorija in praksa v Bosni in Hercegovini napredovali. Mladi strokovnjaki, ki so sodelovali na tem simpoziju, zbuja upanje, da bodo naloge, zapisane v ustavi, programu ZKJ in resoluciji X. kongresa, uspešno izvedene.

Po končanem simpoziju je bila svečana letna skupščina Pedagoškega društva BiH. Na njej so obravnavali referate ob 25-letnici obstoja in dela Pedagoškega društva SR BiH in ob

25-letnici izhajanja časopisa Naša škola. V referatih je bilo poudarjeno, da sta si društvo in časopis Naša škola od vsega začetka prizadevala za graditev naše socialistične šole in vzgojo pedagoških delavcev v duhu marksistične ideologije, jugoslovanske domoljubja in in proletarskega internacionalizma.

Na svečani seji so izročili pohvale mnogim zaslužnim članom društva, med njimi tudi ustanoviteljem: Hasanu Djikiću, Slavku Mičanoviću, Aleksandru Bojkovskemu idr. Dr. Muha-

Prihajala so tudi strokovna dela najboljših teoretikov, praktikov, metodikov in organizatorjev prosvete — med njimi so nekateri svoja prva dela objavili prav v ŠKOLSKIH NOVINAH! Tako je ta list pridobil svoj bogati delež k razvoju pedagoške teorije in prakse, uveljavitev najboljšega in naprednejšega. Na straneh lista je čutili boj za samoupravno šolo, za šolo, ki bo najde najnežje jedro družbe in bo vzgojila najboljše kadre za strokovno delo in samoupravne organizacije.

V teh 25 letih je izšlo 84 števil, kar zneso 7.988 časopisnih strani ali približno sedemdeset tisoč tipkanih strani besedila, to so tisoče fotografij in okrog 20.000 naslovov in končno — sedem milijonov izvodov. Vsakemu udeležencu svečane seje — pa tudi vsem prosvetnim delavcem je jasno, da pomenijo ŠKOLSKE NOVINE bogato kroniko o razvoju šolstva, kulture in znanosti, sindikalnih prizadevanjih ter ustvarjalnosti prosvetnih delavcev Hrvaške.

V svoji povezanosti z drugimi republiškimi in pokrajinskimi listi — o čemer pričajo tudi splošne diplome, ki jih je uredništvo poklanjalo ob tej svečanosti — pa so ŠKOLSKE NOVINE tudi odsev naših splošnih prizadevanj v Jugoslaviji; uredništva pa primer bratskega sodelovanja. List so doslej urejali: Tone Peruško, Marjan Dorčić, Nenad Brkić; sedaj urednik je Djordje Djurić.

Ob tej lepi četrstoletni delovni bilanci želimo listu ŠKOLSKE NOVINE v imenu vseh socialističnih prosvetnih, kulturnih, znanstvenih in sindikalnih delavcev mnogo strokovnih družbenih uspehov, predvsem pa to, kar je tudi glavna želja njihovega uredništva, izdajateljskega sveta in sindikata: da vsak prosvetni delavec v SR Hrvaški postal bralec ŠKOLSKIH NOVIN!

Ob tej lepi četrstoletni delovni bilanci želimo listu ŠKOLSKE NOVINE v imenu vseh socialističnih prosvetnih, kulturnih, znanstvenih in sindikalnih delavcev mnogo strokovnih družbenih uspehov, predvsem pa to, kar je tudi glavna želja njihovega uredništva, izdajateljskega sveta in sindikata: da vsak prosvetni delavec v SR Hrvaški postal bralec ŠKOLSKIH NOVIN!

Ob tej lepi četrstoletni delovni bilanci želimo listu ŠKOLSKE NOVINE v imenu vseh socialističnih prosvetnih, kulturnih, znanstvenih in sindikalnih delavcev mnogo strokovnih družbenih uspehov, predvsem pa to, kar je tudi glavna želja njihovega uredništva, izdajateljskega sveta in sindikata: da vsak prosvetni delavec v SR Hrvaški postal bralec ŠKOLSKIH NOVIN!

Ob tej lepi četrstoletni delovni bilanci želimo listu ŠKOLSKE NOVINE v imenu vseh socialističnih prosvetnih, kulturnih, znanstvenih in sindikalnih delavcev mnogo strokovnih družbenih uspehov, predvsem pa to, kar je tudi glavna želja njihovega uredništva, izdajateljskega sveta in sindikata: da vsak prosvetni delavec v SR Hrvaški postal bralec ŠKOLSKIH NOVIN!

MILENKO BRKIĆ

Šolstvo za stabilizacijo: doslej pa tudi v prihodnje

(Nadaljevanje s 1. strani)

že vsa leta zaostajajo za gospodarstvom. Marsikatera šola ne more kupiti najbolj potrebnega pohištva zato, ker nima denarja za 50 % polog.

Kdo še lahko trdi, da vzgoja in izobraževanje ne sodelujeta pri stabilizaciji? Vedeti pa je treba še nekaj: kje je v šolstvu meja varčnosti? Znova naj opozorimo na že večkrat povedane resnice:

... da prenatrpani razredi ne pomenijo prihranka, saj bodo zmanjšali kakovost pouka;

... da je posledica slabega nagrajevanja učiteljev za marsikoga slovo od prosvetnega polkica;

... da pomanjkanje denarja za pravočasno obnovo šolskih poslopij močno povečuje stroške popravil.

Pomembno je torej vedeti, kakšne naloge naj bodo zapisane v stabilizacijskih programih. Zato je Sindikat delavcev vzgoje in izobraževanja pripravil teze za sestavo stabilizacijskega programa v šolskem letu 1975/76. Posebno pozornost jetreba posvetiti nadaljnjemu razvoju

samoupravljanja — utrjevanju samoupravljanja v šolskih kolektivih in učinkoviti vzgoji mladega rodu v dobre samoupravljavce, bolj smotrni organizaciji vzgojnoizobraževalne dejavnosti (združevanju dela in sredstev) in še boljše kakovosti vzgojnoizobraževalnega dela. In nazadnje: če razumemo stabilizacijo kot dolgoročno nalogo, je tudi celodnevna organizacija dela v šoli ena izmed tistih prvin, ki prispeva k družbeni stabilizaciji.

V razpravi so posvetili dalj časa tudi integracijskim procesom v šolstvu. Poudarili so, da je pri združevanju dela in sredstev treba upoštevati predvsem kakovost dela in smotrnost, saj združevanje že zdavnaj ne pomeni več le „fizičnega združevanja“ posameznih vzgojnoizobraževalnih ustanov. Gre za take organizacijske oblike, v katerih bosta zasnova in družbenoekonomski položaj šole temeljila na potrebah in interesih združenega dela. Oblike, v katerih bo mogoče učinkovito delati in smotrno gospodariti.

MARJANA KUNEJ

Na tej stopnji ne ocenjujejo z „redi“.

VRTCI ODPRTI TUDI MED PRAZNIKI

„Več vrtcev! Odperti naj bodo dalj časa, pa tudi med prazniki!“ Ti dve zahtevi sta postali v zadnjem času na Angleškem že geslo.

Komite, ki skrbi za otroke do pet let starosti, meni, da otroci, ki prebijejo v vrtcu malo časa, niso dovolj pripravljeni za vstop v šolo. Razumljivo je, da to tudi ovira prizadevanja, da bi vsi otroci začeli šolanje enako pripravljeno.

Zato si na Angleškem prizadevajo, da bi uresničili te predloge: Vrtci naj bi bili odprti tudi med prazniki. V njih naj bi organizirali čim bolj raznovrstne dejavnosti, ki bodo ustrezale potrebam vseh otrok.

Še bolj si bodo prizadevali straniti socialne razlike, pa tudi razlike na poti k izobrazbi.

ZNANSTVENO DRUŠTVO ZA UČENCE

V SSR Litvi so ustanovili znanstveno društvo za učence. Vodi ga znanstvenik — astronom, doktor fizikalno-matematičnih ved, prof. K. A. Štepa. Naloga tega društva je razvijati sposobnosti in znanje učencev višjih razredov, ki se zanimajo za kako raziskovalno področje ter jih seznanjati z najprejstejšo metodologijo poskusne metode ter z načini obdelave znanstvenih informacij.

To delo bo potekalo pod vodstvom izkušenih strokovnjakov v sekcijah družbenih ved, filologije, kemije, biologije, fizike in matematike, ki dajejo jejo pri društvu.

Celodnevna osnovna šola postaja resničnost

Koordinacijski odbor za uvajanje celodnevne osnovne šole pri republiški konferenci SZDL Slovenije je na svoji 5. seji, 25. septembra 1975, obravnaval probleme šol, ki so že prešle na celodnevno bivanje in delo, in naloge, ki jih je še treba opraviti za hitro uvajanje stališč problemske konference o celodnevni osnovni šoli.

Do konca šolskega leta 1975-76 bo imelo celodnevno delo 44 osnovnih šol, 1 posebna šola, 1 vzgojni zavod, in sicer v celoti ali pa samo z nekaterimi razredi.

Solidarnostno prelivanje denarja za celodnevno osnovno šolo v manj razvite občine je temeljni pogoj, da lahko občine, ki nimajo dovolj denarja, načrtujejo prehod na celodnevno osnovno šolo. Celodnevna osnovna šola bi prav v manj razvitih občinah pomenila močan premik k zmanjševanju osipa.

Med ovirami za hitro uveljavljanje novega načina dela in življenja v šoli najbolj izstopajo: povečano število pedagoških delavcev, ki zapuščajo svoj poklic, neenotno vrednotenje pedagoškega dela, nerešena stanovanjska vprašanja, počasna reforma pedagoških gimnazij ter šibak vpis na pedagoške akademije in visoke šole.

Koordinacijski odbor za uvajanje celodnevne osnovne šole je opozoril tudi na večjo odgovornost zavoda SRS za šol-

stvo pri pravočasnem obveščanju občanov o spreminjanju šolske mreže in pri seznanjanju z vzroki za take spremembe. Poleg tega je koordinacijski odbor opozoril, da bi morali čimprej razčistiti vprašanja integracijskih procesov v osnovnem šolstvu.

Na seji so člani zelo ugodno ocenili program raziskav s področja vzgoje in izobraževanja, ki zajema med drugim tudi preobrazbo in modernizacijo vzgojnoizobraževalnega sistema, razvoj sistema usposabljanja vzgojnoizobraževalnih delavcev idr. Opozorili so tudi, da kljub zagotovljenemu denarju ni prijav na razpisane teme raziskovalnih nalog.

Udeleženci seje so razpravljali o realizaciji stališč in sklepov problemske konference, posebej glede aktivnega vključevanja samoupravnih interesnih skupnosti. Tako je telesnokulturna skupnost pripravila stališča o svojih nalogah pri vključevanju in oblikovanju vsebine telesne kulture v vzgojnoizobraževalnem sistemu in še posebej v celodnevni osnovni šoli. Skupnost zdravstvenega varstva je obiskala šole, ki prehajajo na nove oblike dela in jih seznanila z novimi oblikami preventivnega dela, zdravstvenega nadzora. Skupnost za zaposlovanje pa pripravila skupaj z zavodom SRS za šolstvo za celodnevno osnovno šolo posebno brošuro o poklicnem usmerjanju.

Koordinacijski odbor je opozoril tudi na to, da je treba izdelati predlog novih normativnih obremenitev pedagoških delavcev za večjo notranje racionalizacijo dela, boljše medsebojno povezanost in porazdelitev dela. Normativno je tudi treba urediti delo delavcev v celodnevni osnovni šoli s kombiniranimi oddelki in odločiti koliko pedagoških delavcev bomo potrebovali za uresničitev delovnih obveznosti, ki jih

nalaga celodnevna osnovna šola

Vse te ugotovitve koordinacijskega odbora za uvajanje celodnevne osnovne šole kažejo, da celodnevna osnovna šola kljub nekaterim preblemom, ki pa se z odgovornim delom vseh zainteresiranih subjektov lahko rešijo in se tud rešujejo, ni samo lepa vizija ampak postaja počasi resničnost.

MIRKO FABČIČ

Prejeli smo

Spoštovani!

Že večkrat sem se nameraval oglasiti in vam izreči zahvalo, da ste v našem časopisu pričeli objavljati razne sporazume in druge objave, kar nam lahko veliko koristi pri naši družbeni aktivnosti. Še bolj ste me razveselili z objavo v 14. številki, da bo naslednji številki priložen samoupravni sporazum za srednje šole. Tako sem začel izgubljati občutek, da je srednje šolstvo v PROSVETNEM DELAVCU nekoliko zastavljeno. Žal je bilo moje veselje nekoliko prenašlo; v 15. številki ni bilo priloge „Samoupravnega sporazuma za srednje šole“. V vsem časopisu tudi nisem našel nobenega opravičila ali obvestila. Upam, da bo napaka popravljena v naslednji številki.

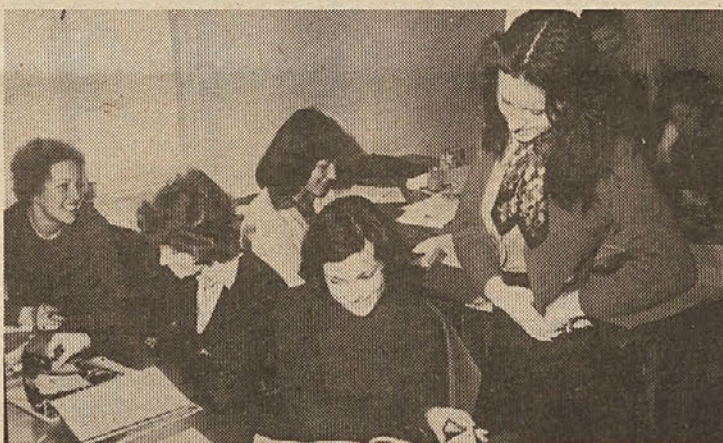
S tovariškimi pozdravi

Ivan Vrščič

ODGOVOR UREDNIŠTVA:

Spoštovani tovariš,

žal ne moremo ne vam ne drugim prosvetnim delavcem, ki nas sprašujejo, kaj je s samoupravnim sporazumom za srednje šole, dati ustreznega pojasnila. Besedilo sporazuma je odtisnjeno — toda Skupna komisija udeležencev samoupravnega sporazuma za srednje šolstvo je objavila zadnji trenutek preklica. Doselej nam še niso sporočili vzroka za preklic ali napovedali objave.

Med odmorom (Foto: M. Novšak)

Denar odloča

Člani izvršnega odbora izobraževalne skupnosti Slovenije so na zadnji seji obravnavali 12 točk dnevnega reda. Med pomembnimi vprašanji naj omenimo samo tista, katerih reševanje bo odločilno vplivalo na nadaljnji razvoj vzgojnoizobraževalne dejavnosti v naši republiki.

Ko so ocenjevali delovni osnutek programa usmerjenega izobraževanja za prihodnje leto, so menili, da je primeren za javno obravnavo v združenem delu. Ugotovili so, da je treba predlagati besedilo še izpopolniti, navesti prednostne naloge in opozoriti na različna mnenja. Gre predvsem za usklajitev med potrebami — predlog se zavzema za 36-odstotno povečanje sredstev — upoštevanje so tudi nove naloge, vendar brez investicij — in možnostmi obsega sredstev za skupno porabo, ki so znatno pod omenjenimi izračuni. Od višine denarja je odvisno, kaj bomo v prihodnjem letu storili na področju usmerjenega izobraževanja. Če bo količina denarja v te namene zmanjšana, prav gotovo ne bo mogoče ugoditi vsem zahtevam in izpolniti vseh obveznosti, zapisanih v doslej sprejetih dokumentih. Nekatere dejavnosti bo treba črtati iz delovnega programa; zato je pomembno, da delovni ljudje, ki bodo o tem razpravljali, poznajo problem, da vedo, za kaj se odločajo.

Med drugim so razpravljali tudi o osnutku dogovora o družbenem načrtu naše republike. V prihodnje bo treba načrt uskladiti s potrebami združenega dela. Spremembe pa ne smejo temeljiti na praznih in splošnih ugotovitvah, pač pa na konkretnem dogovoru, kakšne kadre resnično potrebujemo. Ta naloga pa ne bo lahka. Analiza, ki so jo pripravili pred nedavnim na zavodu za zaposlovanje, je namreč dala dokaj presenetljive rezultate: iz odgovorov — poslale so jih organizacije združenega dela — je razvidno, da nam najbolj primanjkuje ekonomskega in administrativnega osebja, ne pa tehničnega, kot so dokazovali dosedanja dokumenti. Treba je ugotoviti stvarnico in šele nato narediti stvarni načrt. Tak, ki bo naši republiki v prihodnosti zagotovil ustrezno izobražene delavce.

Obravnavali so tudi nekatere pomankljivosti, ki jih vsebuje sedanje besedilo osnutka družbenega dogovora o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v Sloveniji med leti 1976 — 1980, vprašanja, ki se porajajo pri uresničevanju družbenega dogovora o nalogah pri samoupravnem sporazumevanju za gradnjo domov, in solidarnostni sistem za prihodnje leto.

NADJA PENGOV

Odprto pismo

republiškemu komiteju za vzgojo in izobraževanje, zavodu za šolstvo SRS, izobraževalni skupnosti Slovenije, republiški konferenci SZDL in centralnemu komiteju ZK Slovenije

MESTO IN POLOŽAJ GLASBENIH ŠOL V SISTEMU VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA V SR SLOVENIJI

Nezainteresiranost, omalovaževanje, nepoznavanje problematike glasbenega šolstva, zavestno zanikanje njegove vloge pri kulturnoestetskem oblikovanju mlade osebnosti, vloge pri razvoju glasbene amaterske dejavnosti in vloge pri razreševanju kadrovskih problemov tudi v osnovnem in srednjem šolstvu ter v kulturnih dejavnostih in ne nazadnje zgolj „teoretično platonična (ne) opredeljena (ne) naklonjenost“ nekaterih vodilnih v republiških in občinskih organih ter interesnih skupnostih, spenjajo delo glasbene šole žal že leta.

Najprej občinski proračuni, po oblikovanju izobraževalnih skupnosti, v okviru tako imenovanega B-programa, v zadnjih dveh letih pa v okviru „dogovorjenega programa“ (?), se je o „vsebinski in finančni“ usodi teh šol odločalo — razen redkih izjem — skrajno poenostavljeno, zgolj z vidika splošnega ali „sfernega“ (ne) pomanjkanja denarja, brez nekega sistema financiranja te dejavnosti in brez oblikovane investicijske politike.

Verifikacijski pregledi vseh glasbenih šol v Sloveniji so pokazali doseženo raven tega šolstva, sočasno pa ugotovili vso resnost kadrovske problematike, različnost in „pestrost“ v „finančno materialnem“ vrednotenju dela teh šol (pri čemer je imela in ima njih razvitost, mesto in vloga v vzgojnem in kulturnem življenju kraja ali območja in kakovost vzgojnoizobraževalnega dela, komaj omembe vredni vpliv) in v mnogih primerih že kar kritičen položaj glede stanja prostorov, opremljenosti ter „zunanosti“ stavb.

Pregledi so pokazali tudi to, da obstajajo med šolami razlike v razvitosti, kadrovske zasedbi in kakovosti, razlike, ki niso le posledica finančnega „(ne) vrednotenja“, ampak tudi tradicije, kulturne osveščenosti, pa tudi glasbenega ali siceršnjega posluha okolja in posameznikov.

Sem sodi tudi vprašanje šolnine, ki je postala ob nedorečenem in napak postavljenem položaju glasbenih šol in pomanjkanju denarja tisti izhod, s katerim naj bi rešili financiranje vzgoje in kulturne dejavnosti teh šol, in to ne glede na vse negativne posledice, ki jih prinaša to vprašanje že danes.

Kot posledica neurejenega položaja glasbenih šol in financiranja njenih dejavnosti, predvsem pa zaradi neusklajenosti med šolami, hotenji in potrebami ter realnimi finančno materialnimi možnostmi, se je pri drugih dejavnostih, znotraj vzgojnoizobraževalnega področja, predvsem v „obveznem“ osnovnem šolstvu uveljavilo žal povsem napačno mnenje, da je zaradi financiranja tako imenovanega „dopolnilnega“ izobraževanja „prikrasano“ osnovno šolstvo, da dobivajo zaradi glasbenih šol „osnovne šole in učitelji manj denarja in nižje osebne dohodke“. Bolj kot posledica subjektivnega odnosa, poenostavljene obravnave in nepoznavanja bistva stvari kot po objektivne presoje, podkrepljene z analizami, dokazi in poznavanjem, glasbeno šolstvo ni bilo — in ni — enakopravno vključeno niti v vzgojnoizobraževalni sistem kot celoto niti v sistem splošnega in posebnega, kratkoročnega in srednjeročnega načrtovanja. Je torej eno redkih, če ne celo edino področje, ki naj bi „delovalo“ zunaj „konkretne“ družbene skrbi, zunaj posredno ali nepo-

sredno izraženega družbenega interesa.

Izvršni odbor Zveze društev glasbenih pedagogov Slovenije ter izvršni odbor Skupnosti glasbenih šol Slovenije sta na skupni seji preučila osnutek srednjeročnega načrta vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji in v zvezi z njim obravnavala splošne probleme položaja glasbenega šolstva na Slovenskem. Ker tudi v tem srednjeročnem načrtu, kot v načrtu za preteklo petletno obdobje, glasbeno šolstvo ni našlo svojega mesta, člani obeh odborov v imenu prek 500 glasbenih učiteljev iz 46 glasbenih šol Slovenije ter v imenu desetstisočev učencev in njih staršev ugotavljamo, želimo in zahtevamo:

1. Zavod za šolstvo SRS, republiški komitej za šolstvo in izobraževalna skupnost naj jasno opredelijo svoj odnos do mesta in vloge glasbenih šol v našem vzgojnoizobraževalnem sistemu in nato v dogovoru s predstavniki tega šolstva oblikujejo njegov nadaljnji razvoj. Pri tem naj se upošteva, sprejme ali zavrne teorija o vplivu glasbeno-vzgojnih prizadevanj na kulturnoestetsko oblikovanje mlade osebnosti, o vlogi šol pri poklicnem usmerjanju ter (ne)posrednem reševanju kadrovske problematike.

2. Če se bomo odločili, kakšno glasbeno šolo po vsebinski in organizacijski usmeritvi, velikosti, razvitosti in kakovosti v naši vzgojnoizobraževalni stvarnosti potrebujemo, potem vključimo to šolstvo v sistem načrtovanja na ravni krajevne skupnosti, na občinski, medobčinski in republiški ravni.

3. Če se bomo dogovorili, kakšno glasbeno šolo potrebujemo, potem oblikujemo za njeno delovanje, vlogo in pomen ustrezen sistem financiranja njene vzgojnoizobraževalne dejavnosti ter se odločimo za investicijsko politiko.

4. Če smo ugotovili, kakšno glasbeno šolo potrebujemo na sedanji stopnji razvoja, potem za organizacijsko in strokovno pomoč, za povezovanje in koordinacijo glasbenih šol takoj oblikujemo: pri izobraževalni skupnosti Slovenije posebno komisijo za glasbeno šolstvo, pri zavodu za šolstvo SRS pa mesto samostojnega svetovalca za glasbene šole.

5. Soglašamo z vsemi priporočili in predlogi, ki jih je predsednik ZDGP Slovenije prof. Miran Hasl, v zvezi s položajem glasbenega šolstva in njegovim mestom v srednjeročnem načrtu posredoval IS Slovenije in zavodu za šolstvo SRS.

Želimo le enakopraven položaj v vzgojnoizobraževalnem sistemu, želimo le potrdilo, da je naši samoupravni socialistični družbi kakovostno delovanje glasbenih šol potrebno in koristno.

Mesto in vlogo glasbenih šol smo dolžni ovrednotiti predvsem zaradi otrok, vedno večje ga števila mladih, ki se poklicno usmerjajo v glasbo, zaradi staršev in ne nazadnje zaradi delavcev glasbenih šol, ki si vendarle želijo biti glede svoje prihodnosti in perspektive dejavnosti enkrat za vselej na jasnem.

To smo dolžni storiti tudi v imenu ožje in širše družbene skupnosti, v interesu delovnih ljudi in občanov, ki tudi za to šolstvo dajejo, posredno ali neposredno, del svojega denarja.

Zveza društev glasbenih pedagogov Slovenije
predsednik
prof. MIRAN HASL

Skupnost glasbenih šol Slovenije
predsednik
prof. MATIJA TERCELJ

Evropska regionalna konferenca mednarodnega sveta za vzgojo na vidu prizadetih

Pomoč pri učenju in delu

V dneh od 3. do 12. avgusta je bila v Ljubljani prva evropska regionalna konferenca mednarodnega sveta za vzgojo na vidu prizadetih. Na tem srečanju so se zbrali strokovnjaki, ki se ukvarjajo z vzgojo na vidu prizadetih. Prišli so strokovnjaki, iz 24 držav (22 evropskih ter gostje iz Amerike in Avstralije). Posvetovanje je začela predsednica mednarodnega sveta za vzgojo na vidu prizadetih dr. Jeanne Kenmore. Prebranih je bilo 35 referatov. Pripravili so jih ugledni pedagogi, psihologi, socialni delavci in drugi strokovnjaki, ki delajo na področju vzgoje in izobraževanja slepih in slabovidnih. Prvega evropskega srečanja se je udeležila tudi vodilna sovjetska strokovnjakinja s tega področja dr. Marija I. Zemcova.

Konferenca je bila razdeljena na dva dela. Prvi del je bil posvečen problemom slepih in slabovidnih v osnovni šoli, posebno pa je bila poudarjena problematika otrok s kombiniranimi motnjami. Drugi referati so obravnavali mobilnost, vedenjsko terapijo, usposabljanje kadrov za delo s slepimi in slabovidnimi, za teamsko delo učnega osebja, sodelovanje šole in družine in druga aktualna vprašanja s tega področja.

Drugi del je bil posvečen predvsem problematiki poklicnega usposabljanja. Obravnavali so tudi možnosti za integracijo na vidu prizadetih z normalnimi vrstniki ter z drugimi invalidi, govorili o zaščitnih delavcih, o domači obrti v sodobnih industrijskih državah itd. Pri kazani so bili tudi skrb za slepe in slabovidne v Jugoslaviji, prilaganje nanovo oslepelih novi situaciji, nanovo oslepelih mladostniki v šoli, rehabilitacija nanovo oslepelih mladostnikov v posebnih centrih itd.

Konferenco so pripravili: jugoslovanski komitej za organizacijo tega srečanja, tiflološka sekcija Društva defektologov Jugoslavije, Zveze slepih Jugoslavije in zavodi za usposabljanje slepih in slabovidnih v Jugoslaviji. Neposredni organizator posvetovanja je bil zavod za slepe in slabovidno mladino v Ljubljani.

Predavanja so bila v predavalnici elektro fakultete v Ljubljani.

ni, v zavodu za slepe in slabovidno mladino pa je bila razstava o delu učencev zavoda. Izdelke so razstavljali še nekateri drugi jugoslovanski zavodi (Sarajevo, Zagreb). Posebno zanimanje so zbujele novosti na področju usposabljanja slepih in slabovidnih (novi učbeniki za slabovidne, predloge za vaje vida, televizijsko povečalo za branje učencev z ostanki vida). Udeležencem seminarja so predvajali tudi filme o dosežkih usposabljanja slepih in slabovidnih. S posebnim zanimanjem so udeleženci spremljali barvni film o delu in življenju v zavodu za slepe in slabovidno mladino v Ljubljani ter film Kaj se je Zvonko naučil iz istega zavoda. Ljubljanski zavod je ob tej priložnosti izdal tudi slikovno publikacijo Učimo se. Vsak udeleženec je prejel knjižico v dar. V njej je prikazana pestra dejavnost zavoda.

Za udeležence so organizatorji pripravili ekskurzijo na Gorenjsko (Bled, Bohinj, Vogel, Savica) ter na Primorsko (Postojna, Portorož, Lipica, Fomaj). Udeleženci so bili navdušeni nad lepotami naše domovine.

Delo konference je bilo uspešno. To srečanje je prav gotovo pripomoglo k zblizevanju udeležencev in tesnejšemu sodelovanju delavcev, ki usposabljujejo na vidu prizadetih mladino.

CVETKA ROŽANEC

čim bolje se bomo poznali

Združevanje denarja za gradnjo dijaških domov

Učenci in dijaki v hotelu

Na nedavni seji izvršnega odbora republiške izobraževalne skupnosti so med drugim tudi sklenili, naj bi republiška izobraževalna skupnost dodelila po dva milijona dinarjev za gradnjo dijaških domov v Mariboru in Kopru in milijon dinarjev za gradnjo doma šole za medicinske sestre v Ljubljani. Za gradnjo dijaških domov v Ljubljani, Mariboru in Kopru je že vse pripravljeno. Graditi bi lahko začeli že letos, tako da bi bilo za dijake v Mariboru in Kopru kar najhitreje na voljo po 480 ležišč, v Ljubljani pa 240.

Predlog izvršnega odbora skupščine izobraževalne skupnosti je v skladu s stališči odbora udeležencev družbenega dogovora o nalogah pri samoupravnem sporazumevanju o združevanju sredstev za gradnjo dijaških domov. Odbor udeležencev družbenega dogovora je izvršnemu odboru predlagal, naj bi iz razpoložljivih sredstev namenili domu v Kopru 900.000 din za dokončno popravilo strehe na zgradbi dijaškega doma, ki bo ostal v sestavi novega doma. Dela na sta-

rem dijaškem domu so se namreč zaradi pomanjkanja denarja popolnoma ustavila. Tako je vseh osemdeset učencev in dijakov še vedno v hotelu, kamor so jih preselili spomladi, ko so začeli preurejati dijaški dom. Dijaški dom pa bi moral biti na red do začetka letošnjega šolskega leta.

Denar je na voljo, izvršni odbor ga je odobril takoj, skupščina republiške izobraževalne skupnosti pa bo ta sklep potrdila kasneje, na prvi seji. Cez dober mesec se bo lahko vseh 80 dijakov preselilo iz hotela v preurejeni dom.

-TU-

Vodja osnovne šole Veljko Vlahovič v Stranica pri Slovenskih Konjicah MAGDA SODIN med svojimi učenci pred novo šolo. (Foto: T. Urbas)

Koper

»Za gradom« drugiče

Krajevna skupnost Smedela je dala kmalu potem, ko je koprski Invest biro izdelal projekt zadalnega načrta »Za gradom«, nekaj utemeljenih pripomb in pobud za spremembo tega načrta. Več poudarka so dali gradnji objektov za otroško varstvo in šolskim zgradbam.

Gradbeni strokovnjaki so večino pripomb upoštevali. Tako bodo v prihodnje zgradili v Smedeli otroške jasli za 60 dojenčkov in vzgojnovarstveni zavod za 240 otrok. Za okoli 3.500 krajanov predvidevajo tudi gradnjo nove osnovne šole s 25 učilnicami za 750 otrok ter ustrezna igrišča za šolsko in obšolsko delo.

Ljubljana

Za dan pionirjev

Učenci osnovne šole na Brodu pri Ljubljani so dan pionirjev nadvse slovesno proslavili; v novi osnovni šoli, ki je bila zgrajena z denarjem, zbranim s samoprispevkom, so odkrili doprni kip Ivana Novaka-Očka, po katerem se nova šola na Brodu tudi imenuje.

Doprni kip je delo kiparja Antona Sigulina. Slovesnosti v šoli so se udeležili številni gostje. O življenjski poti Ivana Novaka-Očka je govoril predsednik občinskega odbora ZZB NOV Ljubljana-Siška Tone Peterne-Igor.

Šole so pretesne ... (Foto: T. Urbas)

Prvi koraki celodnevne šole v Stranica

V zidovje stare osnovne šole v Stranica pri Slovenskih Konjicah se je »vrnilo« že 12 desetletij. Spoštljiva starost. Šola v Stranica je v teh letih spreminjala svojo zunanjo podobo, pa tudi notranjost. Pred sedemnajstimi leti so jo temeljito preuredili. V njej so bile tri učilnice, sanitarije, mlečna kuhinja, v kateri je bila tudi pisarna in zbornica hkrati. V teh prostorih nekdanje straniške šole je bilo do 180 učencev. Kombiniran pouk, kronično pomanjkanje učiteljev in prostorov ... Vse to ni veliko obetalo.

Da je bila šola v Stranica

učiteljev in učencev. Moram reči, da so učenci nad njo prav navdušeni. Tudi kmečki, ki so bili vajeni po končanem pouku doma takoj poprijeti za delo.

Delovni dan se začne za nas učitelje ob pol sedmih, konča pa se ob 15. uri. Za učence se začne pouk pol ure kasneje, domov pa gredo med 14. in 15. uro. Seveda brez šolskih torb, kar se zdi mnogim še posebno imenitno.

Da bomo začeli pouk zjutraj ob sedmih, smo se odločili zato, ker imamo med 57 učenci kar 15 vozačev in ti imajo takrat najboljše avtobusne zveze. Pozimi pa bomo verjetno začeli pouk pol ure kasneje.

Tudi kadrovsko smo še kar dobro zasedeni. Manjka nam le »pol« učne moči, kar pa ni ravno tako »tragično«, saj nadomestilo za sedaj to še s svojimi močmi.

Škoda je le, da šola nima telovadnice. Sedaj, v lepem vremenu je sicer prav nič ne pogrešamo, nekoliko laže pa bo pozimi, ko bomo morali en razred preurediti v telovadnico.

Za sedaj si v Stranica zaradi telovadnice še ne belijo glav, kajti pomembnejše za učence, učitelje in starše je, da imajo novo šolo; to je zares lepo darilo ob praznovanju 30-letnice osvoboditve in ob praznovanju praznika občine Slovenske Konjice. V tej občini se lahko pohvalijo s pomembnimi uspehi tudi na področju šolstva, saj so zgradili letos v Slovenskih Konjicah novo posebno osnovno šolo, v Ločah pri Poljčanah novo telovadnico ter dva oddelka vzgojnovarstvenega zavoda — v osnovni šoli v Stranica in v prostorih nove posebne osnovne šole v Slovenskih Konjicah.

TONE URBAS

TATJANA FIJAVŽ, učenka četrtega razreda: »Komaj smo čakali na novo šolo. Zdaj jo imamo in srečni smo!« (Foto: T. Urbas)

DUŠAN BREČKO, učenec četrtega razreda: »Domače naloge naredimo v šoli, naučimo se tudi v šoli, domov pa gremo brez šolskih torbic. To je nekaj za nas!« (Foto: T. Urbas)

potrebna temeljite preureditve, predvsem pa razširitve, potrjuje že bežen pogled v šolsko kroniko. V njej piše, da je bil pred tridesetimi leti ustanovljen poseben odbor, ki naj bi poskrbel za gradnjo nove šole v Stranica. Toda, ostalo je le pri odboru. Potrebne pa so ostale: nova osnovna šola. Na referendumu, bil je pred štirimi leti, so občani glasovali »za«, vendar ne za preureditve stare osnovne šole, kot je bilo predlagano najprej, ampak za gradnjo novega poslopja. »Za šolo smo že podirali smreke in še jih bomo, če bo treba.« Tako so poudarjali vaščani na številnih sestankih, ko so govorili o preureditvi stare ali gradnji nove osnovne šole.

Poleg rednih prispevkov, namenjenih za gradnjo nove šole, za katero so se odločili na referendumu, so vaščani prispevali še 36.000 din, več kot 200 kubičnih metrov lesa in opravili več kot 2.000 delovnih ur.

Letošnji trinajsti september, ko so se po priručni krajši slovesnosti prvič uradno odprla vrata nove šole v Stranica, bo ostal vsem 57 učencem in učiteljem v nepozabnem spominu. Nova šola, imenuje se po pokojnem državniku in politiku Veljku Vlahoviču, ima štiri svetle in prostorne učilnice, zbornico, mlečno kuhinjo, poseben prostor za sestanke krajevnih družbenopolitičnih organizacij, prostor za varstvo predšolskih otrok itd. Šola je stala z opremo in delno ureditvijo okoli 3.200.000 din.

S tem ko so učenci in učitelji v Stranica dobili novo šolo, so nastale tudi možnosti za prehod na celodnevno šolo.

»S celodnevno šolo,« pravi voditeljica šole Veljko Vlahovič MAGDA SODIN, »smo prosvetni delavci prevzeli veliko odgovornost, kajti celodnevna šola je temeljito spremenila življenje

Še vedno premalo otrok v varstvu

Na območju kranjske občine so v zadnjih nekaj letih s pomočjo samoprispevka občanov, delovnih organizacij, izobraževalne skupnosti, vzgojnovarstvenih zavodov Kranj in drugih preuredili in opremili kar 17 enot, ki imajo skupaj 46 oddelkov; v njih je prostora za 40 dojenčkov in 840 otrok od drugega do šestega leta starosti.

Varstvo dojenčkov v tej občini je še vedno zaskrbljujoče, posebno zato, ker zaposluje tamkajšnja industrija velik odstotek žena (49% vseh zaposlenih). Po nekaterih ocenah potrebuje še okoli tisoč otrok organizirano varstvo. Samo pred začetkom letošnjega šolskega leta so jih morali od 680 prošenj za sprejem otrok v vzgojnovarstvene zavode zavrniti kar 477.

Da bi kar najbolj omilili nenehne težave z varstvom predšolskih otrok, so se lotili števil-

nih akcij. Te pa žal, razen potujočih vrtcev, niso kaj prida uspele.

Poleg prostorskih problemov pa so v kranjski občini vedno večje tudi težave s kadri — kljub številnim vsakoletnim razpisom za štipendije in intenzivnemu štipendiranju mladih delavcev.

V načrtovanem razvoju otroškega varstva do leta 1980 je predvideno, da bodo v kranjski občini vključili na sto zaposlenih žensk v predšolsko varstvo 17 otrok. To pa pomeni, da bi bila leta 1980 zajeta v predšolsko varstvo tretjina vseh predšolskih otrok v občini. Če bodo hoteli to zamisel uresničiti, se bodo morali v kranjski občini resno lotiti gradnje vzgojnovarstvenih zavodov v Mavčičah, Preddvoru na Planini in Priskovem.

-tu-

Prostor, prostor...

Na območju mariborske izobraževalne skupnosti je v vseh osnovnih šolah nekaj manj kot 600 učilnic, ki menijo skupaj dobrih 34.500 kvadratnih metrov. Sem so že všteti prostori v novi osnovni šoli v Miklavžu in osnovni šoli Tone Čufar, ki še ni urejena. Kljub temu pride na učenca povprečno nekaj več kot kvadratni meter prostora. To je sicer po izračunu strokovnjakov še kar zadovoljivo, vendar gre teh 1,2 kvadratna metra predvsem na račun številnih podružničnih šol, te pa so skoraj povsod na mariborskem območju izredno velike in prostome. Seveda je v mestu in večjih središčih prav nasprotno, saj je kar 22 osnovnih šol, kar zadeva šolski prostor, pod poprečjem. Težave s prostori v šolah se nadaljujejo, čeprav je bilo med tem časom zgrajenih že nekaj novih in prostornih osnovnih šol.

Letos obiskuje osnovne šole na območju mariborske izobraževalne skupnosti več kot 24.000 učencev; med temi je kar 2.600 vozačev. To pa tudi pomeni, da je treba za toliko učencev pripraviti tople obroke hrane v šoli; potrebne so šolske kuhinje. Učencem—vozačem je treba preskrbeti prostor v šoli, kjer lahko počakajo na prevoz. Zaradi prostorske stiske na šolah je v podaljšanem bivanju le 2.540 učencev.

Ljubljana

Ni možnosti za celodnevno šolo

Na seji sveta za vzgojo in izobraževanje pri občinski konferenci SZDL Ljubljana-Mostopolje so člani ugotovili, da za sedaj niti ena osnovna šola v tej ljubljanski občini nima temeljnih možnosti za prehod na celodnevno šolo. Tudi novi šoli v Novem Polju in Štepanjskem naselju ne bosta mogli organizirati celodnevne pouka. Morda ima še najboljše možnosti za prehod na celodnevno šolo katera izmed podružničnih šol. To bodo člani sveta še ugotovili. Krajevne organizacije, tako so sklenili na seji, morajo takoj ustanoviti koordinacijske odbore, pregledati akcijske programe šol, jih ustrezno dopolniti in za prehod na celodnevno šolo angažirati tudi krajevne dejavnike.

Pred tremi leti so se občani Maribora na referendumu odločili za uvedbo petletnega samoprispevka za izgradnjo osnovnih šol in vzgojnovarstvenih zavodov. Plačevanje samoprispevka bo sicer poteklo konec junija leta 1977, vendar strokovnjaki že sedaj opozarjajo, da bo samoprispevek, namenjen gradnji novih osnovnih šol in vzgojnovarstvenih zavodov, verjetno treba podaljšati še za pet let. V tem času nameravajo na mariborskem območju preurediti ali na novo zgraditi 19 osnovnih šol; za to bodo po sedanjih izračunih potrebovali okoli 600 milijonov dinarjev.

TONE URBAS

Ribnica na Dolenjskem

Učiteljev še vedno premalo

V letošnjem šolskem letu je v ribniški osnovni šoli vpisanih 916 učencev; to je za 60 učencev manj kot v lanskem šolskem letu.

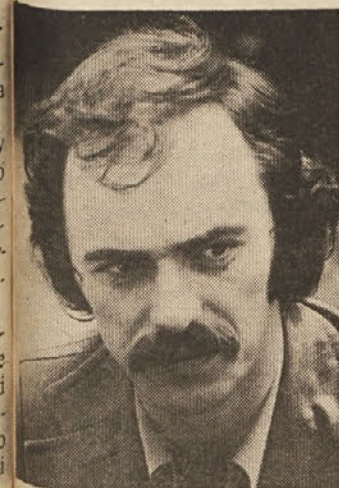
Lani so prvič uvedli na šoli oddelke podaljšanega bivanja. Do prvega polletja so imeli dva oddelka, v drugem polletju pa tri, ob začetku letošnjega šolskega leta pa se je v oddelkih podaljšanega bivanja nabralo že toliko učencev, da so jih komaj razvrstili vse oddelke. Žal pa imajo za vse oddelke podaljšanega bivanja na voljo le dva učitelja. Pomagajo jim tudi tisti učitelji, ki imajo reden pouk.

Pomanjkanje učiteljev v ribniški osnovni šoli je tudi glavni ovira za prehod na celodnevno šolo. Laže je preurediti prostoro, kot pa dobiti učitelje. Pomanjkuje zlasti učiteljev za likovni in tehnični pouk, čeprav štipendira izobraževalna skupnost tiste študente, ki se odločijo za študij likovne ali tehnične vzgoje.

tem bolje bomo delali

Pod reflektorjem

IME: SILVO TERŠEK

Trideset učiteljskih let

Anica Brkič — lepota in vsebinska oblikovalka slovenskega jezika na osnovni šoli „Baza 20“ v Dolenjskih Toplicah. Skoraj popolnoma razumljivo je, da se je odločila za učiteljski poklic v obdobju, ko je izgovarjala glasove brez strešic. Pozneje, ko je misli razumneje spletala, je hotela postati zdravnica. Sploh je življenje eno namo hotenje in tako malo tistega, česar se lahko oprimeš. Saj niti ni tako daleč dan, ko je končala ljubljansko učiteljsko šolo. Dvaindvajsetega junija 1945 je prvič stopila za šolski kateder — v Skočjanu pri Mokronogu. Kljub stoterim težavam se pogosto rada spomni tistega obdobja. Učitelj je bil pomemben del revolucije. Vseposod so ga potrebovali pri izgradnji „živega kapitala“, povsod so ga spoštovali.

Šola v Skočjanu je bila pogostna. Anica je s sestro poučevala v štirih vaških hišah; tudi v zaplaniji in na postaji ljudske milice. Učili sta 340 učencev, ki so prihajali v šolo vsak drugi dan dopoldne in popoldne. Ob večerih so imeli pouk še za tiste, ki jim je osnovno šolanje prekinila vojna, pa so bili tik

pred tem, da bi odšli v različne obrtne šole. Da, tudi splošno vajensko šolo so imeli v Toplicah. Dan in noč sta imela za delo premalo ur.

„... Bila sem pač mlada in zdi se, da utrujenosti nisem poznala. Ob vsem učiteljskem delu sem bila lahko tudi režiserka, tajnica OF in sekretarka SKOJ. Med poukom sem imela na katedru pred seboj ves čas prgišče žebeljev in kladivo. Učenci so namreč sedeli za klopni, ki so jih sicer uporabljali na gasilskih veselicah. Razmajane kot so bile, so se pogosto sesedle učencem na kolena. Ve se, da tudi knjig in zvezkov nismo imeli. Imeli pa smo na pol podrte šolske prostore. V metelkovini se je stavba, ki so jo starost in potresi hučo načeli, sesedala. Strokovna komisija nam je svetovala, naj razpoke prelepimo s papirčki. Poučili so nas, da bomo tako lahko skupno ugotavljali, kako napreduje razpadanje stavbe...! Na našo življenjsko srečo pa se je nekoga dne pripeljala s kolesom tovarišica nadzornica. Zahtevala je, da v tistih prostorih prenehamo s poukom.

Časi so se spremenili, a za učitelje so se spreminjali zelo počasi. Res je, da nas starši nič več ne prepričujejo, da je dovolj, če naučimo njihove otroke branja in pisanja. Nič več nas ne zmerjajo, če delamo z učenci tudi po šolskem času. Zdi pa se, da smo učitelji kar predolgo delali v presneto težkih razmerah. Za šole in njihove potrebe tudi dolgo po vojni ni bilo denarja. Gradili so že hotele, mi pa smo še vedno životarili. Vse to je veljalo še toliko bolj za nerazvita območja. Nikoli nisem mogla razumeti, da sme biti šola v imenitnejši občini imenitnejša kot tista v odročnem kraju. Vedno sem mislila, da bi morali dajati predvsem tja, kjer ni...“

Mladi učitelji na srečo nimajo nič več težav, ki so bile nekoč sestavni del učiteljskega dne. Anica je svoje dni živela v ozko začrtani sobi z novo-

rojenčkom in kupi zvezkov. Zvečer je ugasnila luč, in ko je sinko zaspal, se je lotila dela. Kadarkoli je bila doma, je moral biti okoli nje mir. Zdelo se je, da je iz njenega doma zbežala sproščenost. Ampak nekoč je bilo tako, da je morala občina po pogodbi učitelju zagotoviti primerno stanovanje in nekaj drv. Seveda pa se črke na papirju in resnična dejanja nikoli niso preveč ljubili.

odlične delovne razmere. Dogajalo se je, da je učiteljica prav zaradi takšnih razmer ostajala v kabinetu tudi do 22. ure ali celo dlje. To ni pretiravanje, ampak o čem podobnem učitelj pred tridesetimi leti niti sanjati ne bi mogel.

„... Vprašali ste me in bom odgovorila: tridesetletno delo v prosveti me je izčrpalo. To se prav gotovo ne bi zgodilo, če bi delala v razmerah, kakršne so

z nekdanjim učencem. Prav zaradi tega so takšna srečanja prijetna, za učitelja pa brez dvoma tudi koristna.

Na srečo tudi precej staršev razume našo utrujenost. Prenekateri priznavajo, da celo dva svoja otroka s težavo „vzgojno obvladajo“. Učitelji na predmetni stopnji jih imamo 200 in več. Slehernega je treba poznati in ga individualno obravnavati. Prilagajati se je treba njihovu značaju, razmeram, v katerih živijo, težavam, ki jih pri delu ovirajo...!

V katerem obdobju življenja sem si nabrala največ izkušenj? Nabirala sem si jih ves čas in nikoli jih ni bilo dovolj. Iz dneva v dan se srečuješ z novimi problemi. Učitelj ne more delati „šablonsko“. Vedno znova se mora prilagajati razredu, učencem in utripu življenja. V tem pa je menda tudi košček prednosti našega poklica. Življenje ne sme neopazno mimo tebe. Učenci bi to opazili in učitelj bi izgubil njihovo zaupanje.“

Anica Brkič in njenih trideset učiteljskih let. Nikoli ni poskušala učeči in tako zvišati odstotek fluktuacije v prosveti. Pred dnevi ji je pripovedovala mlajša kolegica, s kolikšnim veseljem se je odločila za prosveto. Toda, celodnevni pouk jo je menda tako utrudil, da se je premislila: nadaljevala bo študij psihologije na drugi stopnji. Pa bo že res, da prenekateri ne zapusti prosvetnopedagoškega poklica zaradi neurejenih materialnih vprašanj (saj so že kar urejena!), pač pa zaradi izredne psihične obremenitve.

Ne, Anica za celodnevni pouk ni navdušena. Njeni živci so utrujeni in celodnevni živčav bi jih prehitro pokončal. Ni lahko ostati trideset let veder, sproščen in sploh tak, kakršen naj bi učitelj bil. Mlajši učitelji bodo delo v novih razmerah zmogli.

„... Pravijo, da je za poprečnega občana osebni dohodek merilo družbenega priznanja.

Po pravici vam povem, da si ne zapomnim, kolikšen osebni dohodek imam. Nikoli nisem bila suženj denarja, čeprav se zavedam, da brez denarja življenje ni romantično. Sicer je pa menda osebni dohodek tisto, kar ostane od „pufov“. Verjetno pa bi z višjo izobrazbo v drugi poklicni dejavnosti več zaslužila. Toda o tem ne bi razmišljala, če ne bi načeli tega pogovora. Saj sem imela že nekaj priložnosti, da bi se zaposlila zunaj prosvetne stroke, pa tega nisem hotela — res ne. Ste videli našo novo solo?

Razumljivo je, da so mlajši učitelji drugačni. Ne bo zvenelo lepo, ampak rekla bom, da niso „obremenjeni“ z idealizmom. Prav zaradi tega jih tudi življenje manj razočara. Sploh pa me primerjave utrujajo. Današnjega učenca ne morem primerjati s tistim pred tridesetimi leti, kot ne morem primerjati naših pedagoških sposobnosti s tistimi, ki smo jih imeli po vojni. Imeli pa smo menda marsikaj, kar bi tudi dandanes potrebovali. Vedno smo hoteli tja, kjer je bilo najteže, in nič nam ni bilo nikoli pretežko, premalo udobno. Učiteljski poklic je za ljudi jeklenih živcev ali pa za tiste, ki so brez njih. Sama sem postala precej občutljiva. Seveda so se tudi otroci spremenili. Trudim se, da me nikoli ne bi spravili „s tira“, ampak to že ni dobro, če se moraš truditi. To pomeni, da si utrujen. Res je tudi to, da so nekateri učenci predrzni, hudobni pa niso. Hudoben je bil le čas, ki nas je leta 1941 pahnil v velike težave, ki jih moramo odpravljati še danes, po tridesetih letih...“

Vrt, zelen, pa čeprav slabo obdelan, jo zna umiriti. Drugam ne hodi. Na vrtu pozabi skoraj na vse, pa čeprav samo za nekaj minut. Na vrtu tudi razmišlja, če je upravičila svoje učiteljsko poslanstvo. Samo nasmehne se. Uspeh pride vendar pozneje, vsak dan je začetek novega dne in po vsakem dnevu bo pozneje. Kaj ni tako, Anica Brkič, lepota in vsebinska oblikovalka slovenskega jezika?

(Foto: S. Teršek)

V Dolenjskih Toplicah je nova šola — tri leta. Pouk je samo v eni izmeni in pod šolsko streho je tudi otroški vrtec. Podružnične šole so ukinjene; učence vozijo z dvema avtobusoma v Toplice. V šoli je organizirana prehrana, v šoli so

dandanes. Bilo je obdobje, ko sem poučevala tedensko šestintrideset ur, čeprav bi smela kot pripravnica delati le osemnajst ur. Utrujenost pride za človekom. Za kloševom pride tudi uspeh. Kolikšen je, lahko ugotoviš ob slehernem srečanju

Pogled skozi šolsko okno

V areni pedagoškega življenja

Konec letošnjega septembra smo praznovali 25-letnico mature — ali 25 let dela v prosveti — maturanti dveh razredov ljubljanskega učiteljskega letnika 1950. Zbralo se nas je več kot 40. Posebno veselimo bili, da so se vabilu odzvali tudi profesorji — prišlo jih je osem, med njimi takratni ravnatelj Franc Cemažar. Naše želje in izkušnje so se prepletale in dopolnjevale, k svečanemu razpoloženju pa je pripomogel tudi govor profesorja pedagogike dr. Leona Žlebnika.

Spoštovane in drage jubilatke, spoštovani in dragi jubilitani,

ko sem pred nekako trinajstimi leti slavil svoj petindvajsetletni maturantski jubilej, me je to po tistem navdalo z grozo. Ko danes slavim petindvajsetletni jubilej svojih prvih študentov — maturantov, je moja zgrozitev že kar „ostrostrelski zadetek“. Pa ne bom omahnil! Mi saj je v vsakem jubileju, vezanem na osebni starostni progres, v srcu le več veselja kot žalosti, le več optimizma kot pesimizma, več upa kot brezupa.

Huda je le praznina srca, ki pa je mladost ne pozna. Zato pa: čim višji so spominski jubileji, tem bolj si želimo večnega povratka v „up in strah“, kakor je to čudovito dialektiko človekovega življenja in še posebej njegove mladosti izpovedal Ribčev France. Danes ste spet pred menoj in jaz pred vami, ve najzgodnejše priče svojih prvih pedagoških nastopov. Samo da danes ni v mojih rokah več dnevnika, kaj šele redovalnice, danes vas ne bom seznanjal s konferenčnimi rezultati, danes ni opominov in graj, danes je med nami le utelešeno živ spomin na vašo in mojo mladost — in da ne bom spraševal „za red“. Ta spomin, vaš in naš, vaš in moj seveda ni in ne more biti identičen, vendar se zblizuje. Zblizuje nas vse bolj

to, za kar nam je pravzaprav bilo: vam na oni strani in nam na tej strani ali pa narobe. Med nami ostaja vse bolj tisto bistveno, tisto najzlahotnejše. Lepoto daje stvarim ne le pričakovanje, ampak tudi spomin, ki ima tudi v tem svojo logiko, pa ji recimo neusmiljena ali usmiljena.

Ce mi je za kaj šlo v vsej dosednji pedagoški praksi, potem je bilo to: določeno poznavanje stvari, pravilnost misli in nekoliko globlje, osebnejše spoznanje. Za to sem se v danih možnostih in mejah boril — lahko rečem z vsem ognjem svojega temperamenta in prepričanja, pa tudi z vsemi kriteriji svoje vesti. Tu je bila arena mojega pedagoškega življenja, v tej areni — naj mi Cankar oprostí — sem stal. In vi ste bili na učiteljsku moji prvi „sobojevniki“! Čemu govorim o boju? Ker spoznavanje ni luksuz, ni lagodnost, temveč napor in spopad z neznanjem, nejasnostjo in pregrajami lastnega mišljenja. Lenin je nekeje dejal in zapisal, da zmo znanja zadene huje ko svinčenka. Toda udarna moč znanja se ponavadi kali v hujskih peceh kot jeklo. Naša navzkrižja in nasprotja so tedaj silila v višjo sintezo, pa naj z bila kdaj še tako boleča za vas in — dovodite — tudi zame. Vsaka resnična šolska izkušnja je namreč vselej vsaj dvovalentna: vsak učiteljev ukrep ne zadene le učenca, temveč tudi učitelja. Zato je vsaka pedagoška akcija nujno recipročna. Zato pa tudi učitelj: dokler živo agira, ne stagnira, ne more stagnirati. Pedagoška stagnacija se začne s pedagoško indifferenco, pa naj se le-ta pojavi pri komurkoli. In s pedagoško resignacijo, apatijo. Pa tudi s pedagoškim oportunitizmom, ki ga imam za največjo vzgojno nemoralo, pa čeprav se tako rad zaljša s sijem pedagoškega kvazi-humanizma. Priznavam samo humanizem trdega dela, objektivno zasluženega priznanja, odkritega in dokumentiranega nasprotovanja ter tudi na hujo pripravljene poštenja, ki so mu štrne ego-centričnih računov, proračunov in bilanc tuje. Kolikor sem v takem humanizmu rasel tudi ob vas — hvala!

Še posebno ste mi pri srcu zato, ker ste prve priče mojega pedagoškega pričevanja. Danes ste pred nami z bogastvom svojih izkušenj in spoznanj, danes ste pred nami po četrstoletni graditvi pedagoške kulture na Slovenskem in oblikovanju novih generacij. Slovensko šolstvo je bilo ves ta čas v silnem vrenju, iskanju, slovenski učitelj ni živel v lahkih razmerah. Sredi najhujšega poklicnega dela se je boril, včasih tudi z nadčloveškimi napori za novo znanje, izobrazbo, boril se je nemalokrat tudi z ekonomsko stisko. Bili ste v resnici nenehno na položaju bitke za reformirano osnovno

šolo včeraj in danes, na položaju za novi pouk ne enega predmeta, na položaju za novo idejnost, na položaju za celodnevno šolo. Ne, to ni igra besed, to je izraz težke stvarnosti našega prelomnega časa, ki ji vi že petindvajset let po svojih najboljših močeh in tudi z največjimi žrtvami pomagata do boljše in lepše podobe. Ta resnica in ta zavest sta vaša in naša najlepša premija ob tem jubileju, ki se dviga visoko nad morebitnimi poniglavimi osebnimi marnjami, ki jih morda kdo srečuje doma. Včasih bi se moral človek bolj zavdati svojih dosežkov, da bi laže pometel v sebi smeti malodušja, ki si ga tako želi pri tebi kateri tvojih bližnjih.

Sicer pa naših spodbud ne potrebujete več. Vsakdo si je že sam izdelal svoj sistem življenjskih pobud in svoj način agitiranja in reagiranja. Saj je moral v sebi obračunati že z marsičem, kar mu je življenje hudega navrglo, da ne govorim o sreči, ki vam jo je brati z obrazov.

Maturantska srečanja so ponavadi največ spomin na smeh v šolskih klofeh. Še prestane šolske tegobe zadobe v spominskih nadih šaljivosti. In prav je tako! Danes ni tukaj table, danes ne bom spraševal in klical „gor“, danes ne bomo ponavljali, pa tudi razlagal ne bom. Danes tudi ne bomo razpredali, kdo koga rad „vidi“. Kam bi pa, lepo vas prosim, po tej poti prišli? Čeprav ne bom trdil, da bi bilo vse dolgočasno. Nocoj sploh marsikaj ne bo in marsikaj bo. Da pa bomo zadostili vsem metodičnim pravilom, moramo preteklost povezati s sedanostjo. Naj v ta namen povem svojo naj-novejšo pedagoško „super-izkušnjo“.

Prav danes sem prejel pošto, v kateri mi neka izredna študentka nekako takole piše: „Zelo intenzivno študiram po vaših štirih knjigah mladinske psihologije. Prosim bi vas pa vseeno, da mi pošljete kakšno skripto, če jih imate.“

Odgovoril ji bom takole: „Spoštovana tovarišica! Skripti nikoli ni bilo; bili so zapiski, ki pa jih tudi ni več. Prosim vas, usmerite se predvsem na moje prve tri knjige; četrto vam bom v celoti sprejedel in vam je niti odpreti ni treba.“

Za lažje razumevanje: zagrešil sem mladinsko psihologijo v treh knjigah. Kot vidite — kar naprej in naprej, venomer: „Iz roda v rod duh išče pot...“

Nazdravljam vaši relativni mladosti (le kaj bi brez Einsteina!), nazdravljam vašim in našim skupnim spominom, nazdravljam prosvetno-pedagoškemu delu, ki je naša skupna poklicnost in zahtevna usoda!

RADIO IN ŠOLA

Radijska šola

Prihodnji teden bosta na vrsti dve oddaji iz spoznavanja narave, na kateri bi vas radi opozorili, čeprav mogoče prav ta teden ne bosta ustrezali vaši časovni razporeditvi učne snovi. Prva bo na sporedu oddaja Doma sem ob jezeru, 17. oktobra ob 9.05 na I. in ob 14.00 na II. programu, druga pa je oddaja o mravljah, ki bo na vrsti 21. in 22. oktobra.

Za oddajo Doma sem ob jezeru ste že iz sinopsisa, ki je objavljen v publikaciji — napisal ga je dr. Anton Polenec — lahko razbrali vsebino oddaje in njen okvir: kaj bodo učenci o življenju ob jezeru zvedeli novega in kaj bodo ob oddaji samo ponovili. Za lažjo usmeritev vam prilagam kratke odlomek iz oddaje, ki jo je napisala Nada Podlogar.

— Jaz pa sem doma ob jezeru, ob najlepšem jezeru, kar jih poznam. Poleti se kopam, lovim ribe in se vozim s čolnom. Čoln je stričev, a mi ga rad posodi. Tudi veslati me je naučil stric. Pa tudi pozimi je lepo. Takrat si navežem drsalke in se zapodim po ledeni ploskvi. Drsat sem se pa sam naučil. Spomladi, ko začne led pokati, me očka ne pusti več na jezero. Počakati moram, da se led stopi, potem vzamem pa spet čoln in ...

— Tonček, predstavil se nisi!
— O, saj res, pozabil sem! Da sem doma ob jezeru, sem že povedal. Ime mi je Tonček, hodim pa v tretji razred. Moj očka in mamica hodita v službo in tako sem večkrat sam doma. Pa mi ni nikoli dolgčas. Ob jezeru ne more biti dolgčas.

— Res ne?
— O, ne! Veš, koliko življenja je okrog vode! Veš, zadnjič ...

Zadnjič sem ležal na bregu, čisto blizu vode. Tam raste ločje, včasih sem ga tudi nabiral za vazo. Pa sta od nekod priletela kačja pastirja, tista velika, z bleščecimi krili. Ti žive samo

ob vodi. Sedla sta vsak na en trs in se pogovarjala.

— Pogovarjala?

— Ja, tako, s krili. Gotovo vsaj pet minut. Obratela sta se, nato pa spet bliskovito odletela. Pa nisem bil dolgo sam. Po plitvi vodi je pričofotala žaba. Ni me opazila, ker sem bil čisto tiho. Ob bregu je obstala. Kmalu sem videl, zakaj. Tik mimo mene se je priplazila velika belouška in gledala nepremično v žabo, žaba pa vanjo. Sploh ni mogla pogledati proč. Tudi kača me ni opazila. Ampak žaba se mi je zasmilila, pa sem zamahnil z roko. Belouška se je prestrašila in — pljus — planila v vodo ter odplavala. Žaba pa tudi. Kar vesel sem bil, saj je bila to najbrž prav tista žaba, ki je spomladi izgleda cel kup jajčec blizu brega. Mlade žabice so dospole in so vse poletje pele. Jaz pravim, da pojejo, ker imam rad njihovo regljanje. Brez njega bi kar težko zaspal.

— Pa se ne bojiš kače?

— Zakaj bi se bal belouške? Saj ni strupena. Tiste kače, ki so rade ob vodi, niso strupene. Tudi goz ni strupen. Pa je še

večji od belouške in čisto črn. Ne bojim se ga. Sploh se ne bojim ob našem jezeru ničesar, saj smo se v šoli veliko učili o vodnih rastlinah in živalih in za nobeno ni rekla tovarišica, da bi bila nevarna.

— Pa raki?

— O, dosti jih je. Pa ne v jezeru, ampak tam, kjer se iz jezera izliva majhen potoček. Raki so v tekoči vodi, v globljih tolmunčkih. Hranijo se z algami in ribicami. Loviti jih je čisto lahko, le prijeti jih moraš na hrbtu, da ne morejo uščičiti. Pa jaž jih ne lovim, saj je užiten samo njihov rep. Kaj ni škoda vse živali za takle rep?

ODDAJO „MRAVLJE“ pa je napisal prof. Stanko Červek in jo razdelil v poglavja: kaj so mravlje in kakšne so, kako imajo organizirano mravljišče, kakšen je njihov jedilnik in kakšno je življenje nekaterih izmed 5000 vrst mravelj ... V oddaji je cela vrsta zanimivosti iz življenja teh žuželk, da si jo bodo učenci laže zapomnili. Glavni junak oddaje je fant, ki ga živali zanimajo, o mravljah pa je hotel izvedeti še kaj več, kot piše v šolski knjigi: nekaj je prebral v enciklopediji, nekaj iz zapiskov pri študentu Petru, ki študira biologijo, marsikaj pa mu je tudi sam povedal. Izbrali smo odlomek, ki si ga samo ob enkratnem radijskem poslušanju ni mogoče zapomniti; to je odlomek, ki govori, kako si doma urediš mravljišče.

— V škatlo za čevlje vlij približno 6 centimetrov debelo plast mavca. Preden se strdi, položi nanj steklo, ki naj sega po dolžini od ene do druge strani škatle. Steklo mora biti ožje

kot uliti mavec in vanj toliko vgreznjeno, da se izravna z njegovo površino. Ko se bo mavec strdil, bo steklo pokrov mravljišča. Steklo drsaj po mavcu toliko časa, da bo gladko steklo po svojem tiru. Z nožičkom skoplji v tistem delu mavca, ki je pod steklom, preplet kanalčkov. Na posameznih mestih kanalčke razširi v kamrice. Na eni strani vreži v mavec večje korito. Med koritom in rovi naj bo vsaj 7 cm široka pregraja. Korito in kanalčke poveži pod pregrajo s tunelčkom. V korito boš dajal mravljam hrano in v majhni posodici vodo. Pri tem boš steklo odmikal le do pregraje nad tunelčkom; tako bodo rovi pokriti s steklom. Odprtinu predora zamaši s kosmom vate, da ti mravlje ne bodo silile v korito.

Za taka mravljišča so primerne vrste malih travniških mravelj. Dobil jih boš iz prstenih mravljišč, ki jih gradijo ob večjih šopih trave. Pri tem ne razdiraj mravljišča, nekaj mravelj lahko dobiš tudi drugače. Mravljišče pokrij s tanko deščico, tanko lepenko ali s tankim strešnikom. Pokrov naj se dotika mravljišča. Ko bo oblačno, se bodo mravlje zbirale pod pokrovom. Pri mnogih mravljah je več matic, zato boš kako tudi zajel. Pri samem lovu mora imeti s sabo stekleno posodo s širokim grlom. Najboljši je kozarec za vlaganje. Sredi oblačnega dneva boš dvignil pokrov in s šopom trave zmetal mravlje, ki se ga bodo držale, v posodo. Čim hitreje boš vse opravil, tem več mravelj boš ujel.

— Če si ne bom vsega zapomnil, ali smem še priti k tebi po nasvet, da mi boš pomagal?

— Seveda. Vendar to delo, o katerem sem ti pripovedoval zdaj, opravi sam. Najtežji del opravila šele pride. Tu pa ti bom z veseljem pomagal.

— Kaj je potem še tako težkega, saj so mravlje že ujete?

Mravlje bo treba pretresti v mravljišče. To bova delala zu-

naj, ker nama drugače lahko mravlje uidejo po stanovanju. Mravljišče si boš postavil tako, da ti bo pri roki. Steklo bova odmaknila s korita, kozarec bova odprla in ga hitro vrтела. Mravlje bodo izgubile tla pod nogami in se bodo sprijele v tesno kepico. Sedaj pa bova morala delati res hitro. Kepico bo treba stresti v korito tako hitro, da se mravlje ne bodo utegnile razbežati. Ko bo kepica v koritu, ga bova hitro zaprla s steklom in najino delo bo končano. Mravlje bodo zlezle skozi predor v rove in kamrice.

Nenavadni pogovori

Ena izmed osnovnih človekovih potreb je potreba po potrditvi, veljavi, po samorealizaciji. Da pa se človek lahko počuti sposoben in priznan, ni dovolj, da ima za to le sposobnosti, zmožnosti. Imeti mora tudi subjektivni občutek, da je sposoben nekaj narediti, da je uspešen. Če tega subjektivnega občutka nima, tudi svoje sposobnosti težko stvarno ocenjuje.

Človek se ocenjuje po tem, kako ga ocenjuje okolica. Predstava o samem sebi, ki ima pomembno mesto pri oblikovanju osebnosti, se začne oblikovati že v začetku otrokovega življenja. Prav ožje okolje, to je družina, ima pri tem najpomembnejšo vlogo. Otrok najbolj intenzivno sprejema in doživlja vtise, ki jih zapuščajo ocene staršev o njem, njegovih značajskih lastnostih, njegovih sposobnostih in zmožnostih.

Prav tako je pomembno, kako ga sprejemajo vrstniki pri igri v predšolskem obdobju in sošolci v šolskem okolju. To sprejetje pa je odvisno tudi od tega, kako se jim bo znal približati, kako se bo znal vključiti v sodelovanje. Če se bo mladostnik počutil manjvrednega, manj sposobnega, ker je bil izpostavljen le kritiki in graji domačih,

Če si ujel tudi matico, bo mravljišče popolno. Matica bo zalagala, delavke pa bodo negovale zarod in urejale mravljišče. Ko moti mravlje svetloba, boš steklo prekril še s črnim papirjem. Ko boš želel izgnati mravlje iz korita, boš črni papir nad koritom odmaknil, drugo mravljišče pa bo ostalo v temi. Mravlje bodo zbežale skozi predor. Potem lahko odmaknil nad koritom tudi steklo. Predor zamaši s kosmom vate in tako lahko nemoteno očistiš korito, zamenjaš vodo in daš mravljam svežo hrano.

bo v nastopu do drugih negativov. Po konstituciji bolj senzibilen in „dobro vzgojen“ mladostnik bo plašen v stiku z drugimi in si ne bo znal približati enakovrednega mesta v skupini. Manj občutljiv otrok iz manj diferenciranega okolja, v katerem ni obzirnosti in obveljavno volja močnejšega, bo svojo notranjo negotovost navzven skrival, z okoljem se bo bojeval s pretirano samozavestjo, postal bo nasilen in „važen“. Vendar pa tako prvi kot drugi način ne omogočata sprejetja mladostnika med vrstnike: predvsem agresivnost izziva okolico, da začne otroka odklanjati.

Ko otrok občuti, da ni priljubljen, ga začne samozavest bolj zapuščati. Iz skupine vrstnikov se osami in ostaja vedno bolj na njenem robu. Osamljen takim otrokom in mladostnikom onemogoča ugodne socialne izkušnje, večina se znajde v slepi ulici, protestirajo zoper vse in vsakogar, ki jim postavlja omejitve ali zahteve. V takega začaranega kroga jih lahko potegne le sprememba okolja, ki jim da nove, pozitivne socialne izkušnje.

Oddaja Nenavadni pogovori ki bo na sporedu 13. in 14. oktobra, bo obravnavala opisani problem.

ARMADA SMO VSI

Šola bratstva in enotnosti

Pismo iz Bileče

Ena največjih pridobitev našega NOB in socialistične revolucije je prav gotovo bratstvo in enotnost jugoslovanskih narodov. Naša naloga pa je te pridobitve čuvati, gojiti in poglobljati. Pri tem ima velik prispevek JLA, saj se tu zbirajo mladi iz vse naše domovine, vseh narodov in narodnosti. Posebno se odlikuje Pešadijska šola rezervnih vojaških starešin (PŠRO) v Bileči, ki je za svoje zasluge pri širjenju bratstva in enotnosti med našimi narodi in narodnostmi ter krepitvi moralno-politične enotnosti v državi letošnjega 3. julija prejela red bratstva in enotnosti z zlatim vencom.

Ta šola stoji na mestu, kjer so bili pred drugo svetovno vojno zapori političnih jetnikov-borcev za ideale delavskega razreda. Najbrž ni človeka v Jugoslaviji, ki ne bi slišal pesmi bolečine in trpljenja zatiranega naroda — Bilečanke, stvaritve našega rojaka Milana Apiha, ki je skupaj z mnogimi predvojnimi revolucionarji (med njimi Moša Pijade, Ivan Milutinović, Ivo Lola-Ribar in dr.), prestajal

krivično kazen v teh zaporih.

V tej šoli se usposablja kadri, ki bodo moralno-politično in strokovno usposobljeni za organiziranje in vodenje splošnega ljudskega odpora v občinah po vsej Ju goslaviji, saj imajo le ta čedalje večji pomen za nemoten razvoj naše socialistične ureditve in ekonomski napredek. Splošni ljudski odpor je dolžnost vsakega člana naše samoupravne skupnosti. Gojenci PŠRO pa imajo pri tem še posebno častno nalogo in s tem tudi veliko odgovornost do domovine in družbe, ki jim zaupa. Prav zaradi tega zaupanja morajo marljivo delati, da v nekaj mesecih, kolikor traja šolanje, obvladajo teoretično in praktično znanje vojnih veščin, potrebno za delo v DPS in enotah TO. To nalogo opravlja šola izredno uspešno. V kratkem času morajo vojaki — učenci obvladati isto gradivo kot na srednjih vojaških šolah. Pri tem vojakom precej pomaga njihova prejšnja izobrazba; pomembno vlogo pa imata organizaciji ZK in ZSM, ki s svojim delovanjem povečujejo aktivnost pri pouku, pa tudi v prostem času.

Aktivnost organizacije ZK se je še posebno povečala po 21. seji predsedstva CK ZKJ. Tako je sedaj nad 50% učencev ko-

starešine s svojimi moralno-političnimi in strokovnimi sposobnostmi ter pedagoškimi izkušnjami, ki poizrtvovalno poma-

(Foto: S. Krševan)

ministov in to predvsem takih, ki so prišli sem iz neposredne proizvodnje. Vsako leto organizira aktiv v šoli sprejem novih članov, najboljših gojencev, ki so s svojim delom zglede drugim.

Prejšnja izobrazba ni bistveni pogoj za uspeh. Treba je vložiti vse napore za to, da se uresniči zaželeni smotri. Odločilno vlogo pri tem imajo prav gotovo

gajo učencem pri dojemanju gradiva.

Dokaz, da v tej šoli bratstvo in enotnost nista prazni besedi, je pomoč boljših učencev slabšim. S tem pa pomagajo k večjemu uspehu in ugledu vse enote.

Predavatelji si pri delu pomagajo s sodobnimi učnimi pripomočki, kot so grafoskopi in dia-

(Foto: S. Krševan)

projektorji. Vsak teden so na sporedu strokovni učni filmi. V sodobno opremljenih kabinetih se spoznavajo gojenci z vsemi tehničnimi sredstvi in pripomočki, ki jih bodo uporabljali pri nadaljnjem delu. Večina u sposabljanja poteka na specializiranih poligonih, kjer so vse potrebne naprave. To je namreč šola, v kateri ima praktično delo glavno vlogo. Za to pa je potrebna dobra materialna osnova; poligone in naprave na njih je treba redno obnavljati in izpopolnjevati. Pri tem precej pripomorejo sami učenci, ki s prostovoljnimi delom ustvarjajo sebi in kasnejšim generacijam boljše možnosti za delo in učenje.

Preverjanje znanja je ustno, z responderji, velikokrat pa tudi s pismenimi testi. Kampanjsko učenje ni mogoče, uspeh pa je zagotovljen.

Ob koncu šolanja gredo učenci na taborjenje, kjer povežejo v celoto vse do tedaj pri-

dobljeno znanje. Preizkusijo tudi telesno vzdržljivost. Brez moralnih lastnosti in močne volje bi bilo težko premagati vse napore. Po vrnitvi v šolo pa začnejo intenzivne priprave na zaključne izpite, ki so odločilna stopnica do napredovanja. Tako se konča prvi del šolanja, drugo pa se nadaljuje v enotah.

Za dobro počutje v šoli skrbijo klub: ta združuje razne športne in kulturne sekcije, dvakrat tedensko pa organizira tudi ogled kinematografskih predstav. letnem času se gojenci lahko kopajo v bazenu, ki je v šoli.

Po odsluženem vojaškem roku so ti mladi fantje, ki so prišli v Bilečo iz vseh krajev Jugoslavije, sposobni za moralno-politično in strokovno delo. jih čaka v naših oboroženih silah. Z njihovo usposobljenostjo je tudi opravičeno zaupanje družbe, ki jih je poslala v to šolo za življenje!

BOJAN KONČAN

Po svetu

Vzgojnoizobraževalni sistem v LR Poljski

Začetek novega obdobja

Spremembe vzgojnoizobraževalnega sistema so na Poljskem že nekaj let v središču pozornosti. Sedanje razmere v prosveti, značaj in smotre predvidene reorganizacije poljskega vzgojnoizobraževalnega sistema so obravnavali na partijskih sestankih (smernice VII. plenuma CK PURP) in v skupščini LRP.

Kakšne so glavne smernice in značilnosti prosvetnega sistema na Poljskem? Kakšna bo nova sodobna šola po „Programu postopnega širjenja srednjega izobraževanja in reforme ljudske prosvete“?

V vzgojnoizobraževalnem procesu so najpomembnejši dejavniki družina, šola in podjetje. Sele skupni napor vseh teh prvin okolja, v katerem raste in se razvija mlad človek, lahko zagotovijo pozitivne dosežke na področju vzgoje in izobraževanja.

DRUŽINA

Družina je prvo okolje, v katerem se človek razvija in vzgaja. Pomembno vlogo ima posebno v predšolskem obdobju — tedaj ko se oblikuje prva otrokova moralna prepričanja, ko si pridobiva otrok temeljne navade, potrebne za življenje v kolektivu, ter dojema elementarna znanja in pojme. Pomembna je tudi za intelektualni razvoj, saj je uspeh v šoli veliko odvisen prav od ravni in kakovosti vzgojnoizobraževalnega vpliva družine, in za razvoj osebnosti. Ker ima tako pomembno vlogo, nastaja vprašanje, koliko ji morajo pri tem pomagati druge ustanove. Jasno je, da je ta pomoč nujna in da bi morale pomagati šole, družbene organizacije in specializirane ustanove.

ŠOLA

Pomembno vlogo ima tudi šola, saj lahko načrtno, ob sodelovanju drugih prosvetnih dejavnikov organizira celoten vzgojni proces.

Glede na to je treba rešiti več na log: otrokom in mladini posvetiti pozornost tudi tam, kjer prebivajo, organizirati prosvet-

no dejavnost v nekaterih okolišjih in sodelovati z drugimi ustanovami, predvsem s podjetji.

Šola nove dobe mora skrbeti za duševni in intelektualni razvoj svojih učencev, razvijati njihove interese, privzgjajati delovne navade in družbeno disciplino ter vplivati na njihovo čustveno življenje. V njej morajo vladati socialistični medsebojni odnosi, treba je razvijati sodelovanje med učencem in učiteljem.

Šola bo lahko opravila te naloge le, če bo čim bolj izrabila sposobnosti učencev: prepusti naj jim organizacijo določenih področij šolske dejavnosti in jih tako navaja na samostojnost. Učenec se mora navaditi varčno gospodariti, spozna naj sistem in načela družbenega nadzora, sodeluje naj pri prostovoljnem, družbeno koristnem delu v šoli in zunaj nje. Ena izmed pomembnih nalog šole je tudi ta, da učence poklicno usmerja.

SAMOUPRAVLJANJE UČENCEV

Vedno večje so tudi potrebe po svobodnih dejavnostih: športni, turistični, družbeni, de-

javnostih v raznih krožkih itn. Sistem samoupravljanja učencev je treba uvajati postopoma. Vedno pomembnejša bo vloga pionirske („harcerske“) in mladinske organizacije.

Ker šola že prevzema del dosedanjih nalog družine (včasih skrbi za učence tudi po ves dan), postaja vedno bolj pomembna njena skrbniška dejavnost, predvsem izpopolnjevanje sistema prehrane. Povečal se bo tudi pomen šolskih intematov, posebno za mladino iz podeželja in majhnih mest. Posebno pozornost bodo posvetili taborjenju otrok in domovom za sirote. Organizirani bodo šolsko-vzgojni centri za sirote in osamljene otroke, razvila se bo tudi dejavnost „skrbniških družin“, ki bodo začasno zamenjale prave.

PODJETJE

Podjetje, kamor prihajajo učenci in študentje na prakso, je pomemben člen v večji poklicnega usposabljanja. Vloga podjetja bo postajala na področju vzgoje in izobraževanja vedno bolj pomembna. Obveljalo bo dvoje načel: Šolanje mladih strokovnjakov naj bo čim bolj kakovostno. Uvedli naj bi sistem nenehnega strokovnega usposabljanja, ki naj bi ga bili deležni vsi delovni ljudje ves čas svoje poklicne dejavnosti.

Ob vsem tem pa ostaja izobraževanje še vedno osrednja naloga šole. Treba ga je posodabljanje, to je na vseh stopnjah razvoja posvečati veliko pozornost izpopolnjevanju metod izobraževanja in pouka.

Učni proces se začne že v vrtcu: zato je treba že tedaj posebno skrbeti za otrokov pravi-len razvoj in pripravljati otroka

za šolo. V začetnih razredih je mogoče doseči dobre rezultate, ki vplivajo na globlje doživljanje spoznanih prvin sveta, ki obkrožajo otroka. Zato je treba uporabljati filme, šolski radio, televizijske oddaje, gledališke predstave itn. Rezultati bodo še boljši, če bodo vsaj nekaj takih predstav pripravili učenci.

Učenci višjih razredov naj se navajajo na samostojno delo. Samoizobraževanje pa bo uspešno le, če bodo otroci dojeli proces sprejemanja znanja. Spoznati morajo, kako je treba organizirati samostojno delo, kako ga ocenjevati, vedeti pa morajo tudi to, kako bodo pri nadaljnjem delu v šoli, na delovnem mestu in v življenju uporabili doseženo znanje.

Pri učenju humanističnih predmetov je treba posvetiti pozornost čustvenemu vidiku pouka. Otroci se morajo naučiti ocenjevati posamične pojave, zbuditi je treba njihovo zanimanje za dejstva in osebnost: za heroje narodne in svetovne zgodovine ter kulture.

Posebno pozornost naj posveča šola pouku tujih jezikov; pri tem je treba uporabljati avdiovizualne metode (modernizacija šolske opreme je nujna!)

Kar zadeva naravoslovne vede lahko izločimo dve skupini metod. Prva skuša približati pouk znanstvenoraziskovalnemu procesu (poskusi in laboratorijske vaje, prikazi, ki jih opravljajo dijaki in jih komentirajo, uporaba teoretičnih modelov ob oblikovanju in preverjanju hipotez itn.). Take metode zbujejo v učencih zavzetost in vabijo k sodelovanju. Druga skupina metod naj bi pripomogla k spoznavanju tehnike učenja.

Učenci naj spoznajo elemente metodologije, tehnike vodenja operacij, znati morajo oblikovati sklepe in uporabljati enotno strokovno izražje.

Bistveno je tudi tako imenovano politehnično izobraževanje, ki mora pripraviti učence na to, da bodo znali uporabiti teoretično znanje. To bo porajalo vedno nove spremembe v družbeni stvarnosti in povzročilo preobrazbo naravnega človekovega okolja.

Posebne pozornosti naj bodo deležni izjemno nadarjeni učenci: njihove sposobnosti je treba razvijati z metodo individualnega dela in jih privajati na samostojno delo.

Povedano na kratko: smoter vseh teh sprememb je čim boljše in učinkovitejše pripravi mladega človeka za vse vrste dejavnosti, ki jih bo opravljal v življenju in ga naučiti uporabljati teoretično znanje, pridobljeno v šoli.

JOLANDA MINDAK,
Varšava

KULTURA

Kultura je tisto, kar ostane v spominu, ko se vse pozabi.

Erbert Herriot

RAZLIKA

Razlikujem med tistimi, ki so raztreseni, ker mislijo na nekaj drugega, in tistimi, ki ne mislijo.

Eustace Budgell

IZCRPANOST

Duševo izčrpani smo tedaj, ko se nam zadi lastno delo nadvse pomembno.

Bertrand Russell

Lipa, ki daje življenjsko moč

Lipa je simbol Slovencev tudi v tako oddaljeni deželi, kot je Kanada. Okrog dvesto slovenskih družin prve in druge generacije živi v kanadski pokrajini Ontario v okolici mesta St. Catharines. Da ne bi pozabili domače besede, pesmi in noše, pa tudi zato, da bi ohranili čim tesnejši stik, se zbirajo s svojci v klubu Lipa.

Pred tremi leti so storili korak dlje, odprli so sobotno slovensko šolo. Tedaj je študentka angleščine Lojzka Ažman z

Lojzka Ažman (Foto: S. Jesenovec)

Jesenic, ki je v bližnjem Hamiltonu izpopolnjevala svoje znanje angleščine, skupaj s kolegico Olgo Bukovec povabila v šolo prve učence in učenke. V treh letih se je v prvem, drugem in tretjem razredu nabralo 31 otrok; zraven je prišla tudi Joan Krašovec, Kanadčanka, poročena s sinom slovenskih staršev ter mati štirih simpatičnih deklet.

„Olga Bukovec je poučevala lani prvi razred,“ je povedala Lojzka Ažman, „jaz pa drugega in tretjega“. V prvem razredu so se učili brati krajša slovenska besedila, abecedo, pesmice, sestavljali pa so tudi slike sadja, zelenjave, letnih časov in se ob njih učili slovenskih besed. V drugem in tretjem razredu smo

utrjevali branje, se učili slovenskih pesmi, spoznavali osnove slovenske slovnice in pri zemljepisu govorili o večjih slovenskih mestih, pokrajinah, rekah in ljudeh, ki tam žive in delajo. Učenci in učenke so vneto zbirali slikovno gradivo o teh pokrajinah in izdelovali slikovne prikaze posameznih pokrajin.

Pouk smo imeli ob sobotah od 9. do 13. ure, skupaj od oktobra do junija okrog 120 ur pouka na razred. Učenci in učenke so z veseljem hodili k pouku, ki pa se ni prenehali niti doma. Nekateri so celo stanovanja obogatili s slovenskimi napismi na gospodinjstkih strojih in drugih napravah in ob njih napisali navodila za uporabo v slovensčini.

Lojzka Ažman z veseljem pripoveduje o svojih vedoželjnih fantih in dekletih. Pristavi, da se je vsako soboto odpravila iz Hamiltona v St. Catharines zgolj z željo, da bi svoje varovance in varovanke naučila še več slovenskih pesmi, igrice in plesov.

„Starši so plačali ob vpisu simboličnih 5 kanadskih dolarjev vpisnine,“ je nadaljevala Lojzka Ažman, „druge stroške pa je krił klub. Precej staršev je za zaposlenih v okoljskih tovarnah, ni pa malo tudi kmetov, predvsem sadjarjev.“

Klub Lipa je v daljnem kanadskem mestu, njihovo slovensko šolo pa bi lahko primerjal z osamljeno slovensko vasjo, podružnico, ki se je zasedrila v hribih. Eno je gotovo: šola je tudi tod kulturnoprosvetno žarišče. Otroci v St. Catharinsu so skupaj s starši pripravili vsako leto vsaj dva nastopa in se predstavili s pesmimi, recitacijami in igrkami, ki so jih naštudirali v šoli. Ob teh nastopih in po njih pa se utrjuje vez pripadnosti matičnemu narodu, pa tudi pripadnosti osamljeni slovenski vasi. Šola in klub Lipa dajeta enim in drugih življenjske moči.

STANE JESENOVEC

Specialni vzgojitelj v Kanadi

Kanada je na križišču dveh kultur: tiste, ki prihaja iz stare celine, in tiste, ki prihaja iz ZDA. Na področju dajanja pomoči neprilagojeni mladini se je Kanada sprva opirala na francoske izkušnje, danes pa se zdi, da se vedno bolj naslanja na severnoameriške psiho-socialne metode.

Zanimivo je, da se je v Kanadi poklic specialnega vzgojitelja „rodil“ šele pred nekaj več kot desetimi leti in pri tem združil evropsko in ameriško dediščino. Vendar tehnični in znanstveni dosežki teh dveh kultur Kanadčanom ne preprečujejo, da ne bi na tem področju iskali svojega razvoja in koncepta tega poklica. Pri tem jim veliko pomaga stališče, da je treba nenehno spremljati rezultate in uspehe svojega dela, in če se pojavijo pomanjkljivosti v sistemu, tehniki ali metodah, tudi poiskati vzroke in jih odpraviti. Pri tem jih ne vežejo konformistična stroga pravila.

Vsa sredstva za izobraževanje in raziskovanje so združena na univerzitetni ravni. Vlada daje veliko denarja za politiko „posebnega“ varstva otrok: ministrstvo za varstvo družine in socialno blagostanje centralno upravlja večino ustanov za „posebno“ varstvo otrok.

USPOSABLJANJE

Vzgojitelji se usposabljaajo na univerzah. Solanje traja štiri leta, kar pa ne pomeni, da poslušata kandidat vsa štiri leta le predavanja. Usposabljanje zajema življenje in prakso, pričemer se upošteva tudi izbor kandidatov za šolo.

Program usposabljanja vzgojitelja zajema celotno prevzgojo otroka. Vzgojitelj dobi polivalentno izobrazbo za prevzgojo vseh vrst neprilagojenih otrok,

zato se lahko po diplomii zaposli v različnih centrih za prevzgojo neprilagojenih otrok.

Francozom se zdi tak način usposabljanja vzgojiteljev popolnoma nesprejemljiv za njihove razmere. Razlika je namreč v tem, da je v Franciji malo državnih šol za vzgojitelje, veliko pa je privatnih in različnih šol za specialne vzgojitelje. Ob poskusih, da bi posodobili usposabljanje vzgojiteljev v Franciji, se pojavljajo močni protesti „starih“ generacij vzgojiteljev, ki so odigrali vlogo „prvih pionirjev“ na tem področju po drugi svetovni vojni, v času, ki ga sami imenujejo „čas herojev“. Ti vzgojitelji očitajo sodobnemu konceptu univerzitetnega usposabljanja vzgojiteljev, da ne upošteva nagnjenja za delo z otroki, entuziazma in resnične ljubezni do otrok, temveč gradi temelje poklica vzgojitelja le na duhu in teoriji. Toda novejša spoznanja so si enotna v tem, da so našete lastnosti vzgojiteljeve osebnosti sicer potrebne, vendar pa ne zadostajo za sodobno prevzgojo. Vzgojitelj mora tudi kaj „vedeti“. V tej zvezi je Gendreau, direktor zavoda v Boscoville (Montreal), rekel: „Zanikati vzgojiteljevo tehnično znanje — poudarjati le ljubezen do otrok in se zanašati na vzgojiteljeve preproste spontane reakcije, pomeni poslati letalo prek Atlantika pod pretvezo, da zna plavati.“ Tisti, ki se upirajo potrebi po resnič-

nem usposabljanju vzgojitelja na višji ravni, postavljajo problem napačno, ne upoštevajo hitrega napredka našega časa in zavirajo nujni napredek tudi na tem področju življenja.

VZGOJITELJ IN RAZISKOVANJE

Ali je vzgojitelj primeren in usposobljen za raziskovanje? Kanadčani odgovarjajo pritrdilno. Toda za to sta potrebni posebna priprava in visoka raven intelektualnih sposobnosti. Univerzitetna raven usposabljanja daje vzgojitelju osnove metodologije znanstvene discipline raziskovanja. Lahko tudi doktorira iz psiho-socialne znanosti. Ta stopnja mu omogoča boljše pripravo za raziskovanje, lahko pa postane univerzitetni profesor za usposabljanje vzgojiteljev.

Kanadčani menijo, da je treba na področju socialnih znanosti in še posebej na področju psiho-vzgoje veliko raziskovati, in sicer v avtentičnem okolju, to je „na terenu“. V vseh centrih za prevzgojo se njihove ekipe ukvarjajo tudi z raziskovalnjem. Raziskovanje sestavlja del vzgojiteljevega vsakodnevnega dela. Vlada prepričanje, da praktično poklicno delo, ki ga ne bogatijo ugotovitve teoretičnega dela, ne more biti uspešno. Raziskovanje ni „razkošje“, temveč sestavina vzgojiteljevega dela. Le tako bo namreč vzgojitelj spoznal probleme svoje stroke in ne bo več le „uresničevalec“ tujih zamisli.

(Po članku vzgojitelja Michela Elfegouna v reviji REEDUCATION, št. 220/221, april-maj 1970.)

Priredil: FRANCI BRINC

Slovenski šolarji iz St. Catharinsa

Jugoslovanska otroška knjiga v Kölnu

V Kölnu je bila 15. septembra v informativnem centru SFR Jugoslavije odprta razstava jugoslovanske otroške knjige. Razstavo je odprl direktor centra Mirko Bilić. Na svečanost so prišli številni povabljeni, naši delavci, zaposleni v Kölnu in okolici, učitelji, ki poučujejo v šolah za jugoslovanske otroke, pa tudi malčki, ki so navdušeno in radovedno ogledovali lepe knjige, slikanice in otroške časopise. Odprtja razstave sta se udeležila tudi zagrebška književnika Danko Oblak in Sunčana Škrinjaric. Po svečanosti sta ta dva ustvarjalca uprizorila vesel in spontan pogovor — mali literarni večer.

Poleg knjig, ki predstavljajo najboljši izbor iz sodobne književnosti jugoslovanskih narodov in narodnosti v vseh jezikih, je razstavljeno tudi didaktično gradivo, ki ga lahko uporabimo pri učnih urah materij-

nega jezika. Razstavo je organiziral center za obšolsko vzgojo socialistične republike Hrvaške, doslej pa so si jo ogledali že na Madžarskem in Švedskem. Iz Kölna bodo razstavo prenesli tudi v druga nemška mesta.

Književnika Danko Oblak in Sunčana Škrinjaric sta priredila literarna srečanja tudi z otroki naših delavcev v Dortmundu in Hagnu, kjer so ju še posebno pristrčno sprejeli. Otroci so navdušeno sodelovali. V Hagnu so recitirali pesmi Jureta Kaštelana, Ljubivoja Ršumovića in drugih. To je najboljši dokaz, da niso pozabili lepote materijnega jezika in da vez z domovino še živi. Zrcali se tudi v njihovih samostojnih literarnih poskusih.

Vsi, ki so na teh srečanjih sodelovali, želijo, da bi bile take prireditve čim večkrat in čim bolj organizirane.

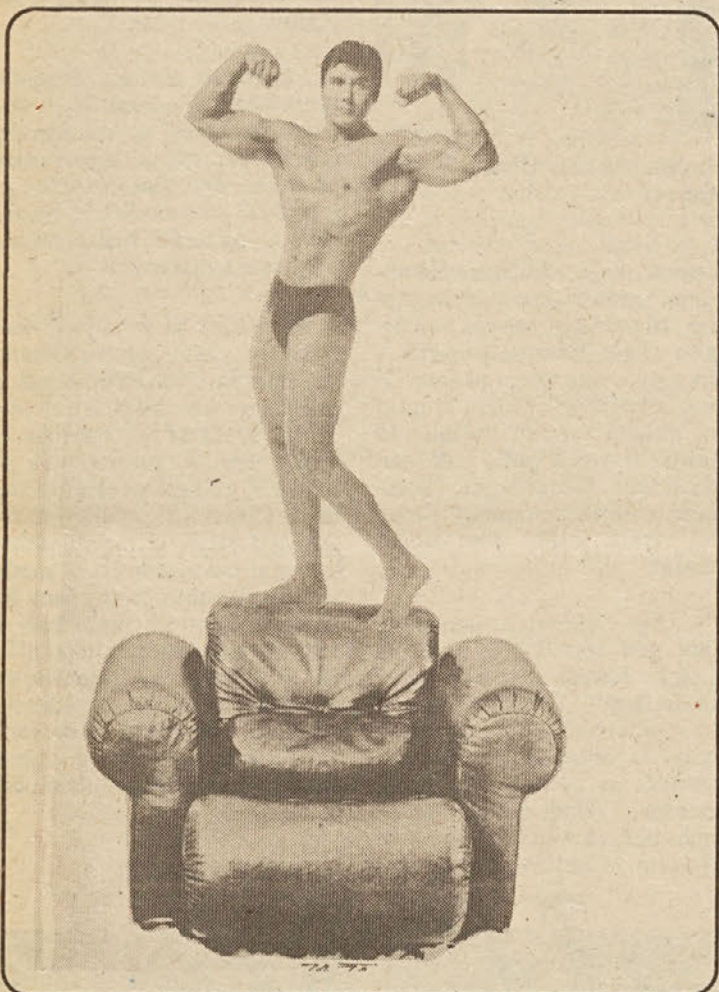
A U SATIRA H MOR

Nande Razboršek

Bob ob steno

Nenadoma sredi večera

Dan se je postaral kot muha enodnevnica in ob prašnih šipah zdrsil na tla. (Vsi pač ne moremo živeti ob jezeru, kjer skoraj ni prahu, nekaj nas mora biti raztresenih tudi po prašnih vaseh.) Potepuško sonce se je pred eno uro in sedmimi minutami podalo za deveto goro in potem tam raznašalo čenče o naših drobnih problemih. Mesec je kot promenadni lev zavijal izza oblaka, požvižgal in obšel srednjeročne plane in akcijske programe, nad katerimi so se že ure in ure sklanjale modre vaške glave. Ozračje v vasi je bilo strogo hecno in nabito z bahaštvom. S holcplaca, kjer se je pred dnevi utaboril potujoči vrtljak, je brez prekinitve odmevala tista znana Čobijeva o barbi, ki se je vrnil iz Amerike. Jovo je ob improvizirnem strelišču s suhimi rožami zagrabil Ančko na nermalnem telesnem delu se zakrohotal in vzkliknil: Le kdo mi kaj

more!? Jaz sem svobodna in celovita osebnost! Lahko storim in rečem, kar hočem! Nato je priklical druge člane svoje vesele delegacije in izginili so v bližnjo gostilno.

V meni se je kot slak razpasla nevoščljivost. Vrnil sem se v svoj kvartir in se skušal kujati. V ušesih so mi odzvanjale njegove odločne besede in prebujale pisane asociacije. Da, taka osebnost bi želel biti tudi jaz! Rad bi bil ON, Rad bi bil Jovo. Pa se mi ne posreči, ker sem navadno prosvetno revše. Vse, kar zinem, zinem z

meščanskimi zavorami. Fuj, meščanske zavore! Niti v razredu ne upam blekniti vsega, kar mi pade na pamet. Paziti moram na besede in stavke, da o dejanjih sploh ne govorim. Vse mora biti praznično, znanstveno podprto in znanstveno okiteno, da o vzgojnosti sploh ne govorim. Obnašati se moram kot paradni konj in metati med drobiž odšavljenе besede in početje. Nепrestano se moram boriti z dostojnostjo in spodobnostjo, z obliko in vsebino, z dovoljenim in nedovoljenim. Pogosto mi je žal, da se nisem rodil kot indijska sveta krava v starem smislu, ker novodobne krave menda preganjajo številni šoferji. Novodobna ne bi maral biti, ker sem že.

Menil sem, da me bo delegatski sistem rešil nekaterih meščanskih zavor in notranjih stisk, a me ni. Naša šola ni ravno velika, zato se mi je kljub številnim napakam, ki jih nosim v sebi, posrečilo postati delegat in s tem soudeleženeц našega vaškega skupščinskega sistema. Neumno sem računал, da bom na vaških skupščinah odkrito povedal o stvareh, kar mislim, ne glede nato, da sem se v ta idealno zamišljeni samoupravljaljski sistem zrinil skozi stranska vrata. Pred tem velikim dosežkom se mi namreč kaj takega nikakor ni posrečilo. Menda nisem bil prav zračen z okoljem, v katerem živim. A ne vzemite tega za totalno resnico, ker je za kaj takega premalo učenо povedano.

Naša šolska delegacija dobiva za občinske seje različnih zborov ogromno zelo kumšnega materiala. To niti ni čudno, saj so dnevni redi sej različnih zborov pestri kot nekdanji vaški sejni ob žeganjih. Udeležba delegatov na naših sejah delegacije je vedno tik nad mejo sklepčnosti in v takem intimnem krogu si sprostimo duše in se delamo gospodarske in politične junake. Sedemo k materialu in objokujemo naše gozdove in menda tudi uvoz. Včasih najdemo med množico listov kako stebelce, ki je naše prosvetne branže, in ga obglodamo z vseh vidikov. Nato napišemo sklepe delegacije in izberemo delegata za občinsko sejo. Ponavadi izberemo tistega, ki ima na dan občinske seje najmanj ur. Dotični se potem veseli, ker bo dobil med sejo za malico kranjsko ali hrenovko s kavo.

Na sejah raznih zborov je z lahkoto opaziti, da je v vasi mnogo dobrih dramaturgov. Ko zbrani delegati malo otopijo, jih inspicient pozove, da glasujejo. Tako je treba izglasovati vse od ad I. do ad 17. in še vmes kak pod ad. Tu in tam doda kdo od tajnikov, referentov, načelnikov, predstavnikov ali sekretarjev še kako dodatno pojasnilo k tej ali oni alineji. Da demokratičnost ni okrnjena, se od časa do časa oglasi tudi kak delegat, a gorje mu, če hoče več vedeti, kot je treba. Naštete in druge vaške vodstvene strukture takoj zavrtajo vanj z vprašanjem, ali je to mnenje delegacije ali pa morda le nepomembno njegovo mnenje. Če je le nepomembno njegovo mnenje, se briše, ker nima prave teže, ni prišlo od spodaj, iz baze, če pa je mnenje delegacije, je pa tudi malo vredno, ker šolnik ne ve za stanje v šolstvu, pek ne za stanje v pekarni, kmet ne pozna naše kmetijske politike, skratka, meščanskih zavor je toliko, da je najbolje, da si tiho.

In po vseh teh izkušnjah se sprašujem, kako se je nekaterim posrečilo, da so postali take integralne in svobodne samoupravljaljske osebnosti, da lahko rečejo in storijo, kar hočejo. Vse najboljše vedo, vse je v duhu dokumentov, vse po dogovoru in sporazumu, vse na liniji. Pred druge pa se kar naprej postavljajo razne meščanske zavore.

Nekdo si upa pri vaškem vrtljaku jasno in glasno deklarirati svojo celostnost in popolnost, čeprav je vrtljak ustvarjalec vaškega javnega mnenja, drugi si upa v popularnem in razširjenem časopisu po vsej Sloveniji širiti svoja besedičenja, nekateri pa moramo biti kar naprej sodobne indijske svete krave, ki jih številni šoferji preganjajo. Ob tem vprašanju zagrem okno in zlezem v posteljo. S tem dejanjem se umetno odtujim promenadnemu levu na nebu.

opravil namesto tebe in komisije.“

„Kaj si napisal?“

„Oh, ni bilo težko. Pojasnil sem, da imamo že tako zelo skopo odmerjen denar za osnovno dejavnost, da si komaj lahko privoščimo kakšno novo učilo, da vsako leto petkrat obrnemo vsak dinar, preden kaj kupimo, da v bistvu že ves čas krepko stabiliziramo. Pa, kaj bi pravil. Saj to ti vedno govoriš.“

Ravnatelj se je sicer dobro zdelo, vendar tega ni pokazal.

„No, res je že — prav pa ni! Takih resnic preprosto ne moreš tako na kratko in jasno povedati. Treba je razčleniti, opisati ... skleniti ...“

„Zato da prideš na koncu na isto!“

Predsednik sindikalne podružnice je še vedno gledal skozi okno in razmišljal, na katero stran bi padel delavec v modrem kombinzonu, če bi se mu lopata spodmaknila.

„Povem ti, da nevarno poenostavljaš družbene probleme. Sicer boš pa videl, kako bodo zadovoljni s tvojim poročilom. Jaz si umijem roke!“

„Kaj pa moj grafoskop?“ je sitnarila Mica, „že tri leta prosim zanj!“

„Odpade!“ Ravnatelj je bil odločen.

„Pa mikroskop?“

„Odpade!“

„Epidiaskop?“

„Tudi s tem ne bo nič. Ljudje, vi sploh ne razumete položaja. Kje, za vruga, pa živite? Zdaj je bolj kot kdajkoli prej potrebno sodelovanje vse družbe. Stednja! Kakšen epidiaskop neki ...“

Predsednik sindikalne podružnice Janez je naslednjega dne stopil v zbornico in se naslonil na omaro z dnevniki. Bil je bled kot kreda. Mica, ki je opazila, da z njim ni nekaj v redu, je takoj prinesla kozarec vode in torbico za prvo pomoč.

„Kaj je?“

„Stabilizacijski načrt,“ je zinil Janez, „so na sestanku čisto raztrgali. Najslabši v občini smo. Najmanj se stabiliziramo.“

Genialni učenec

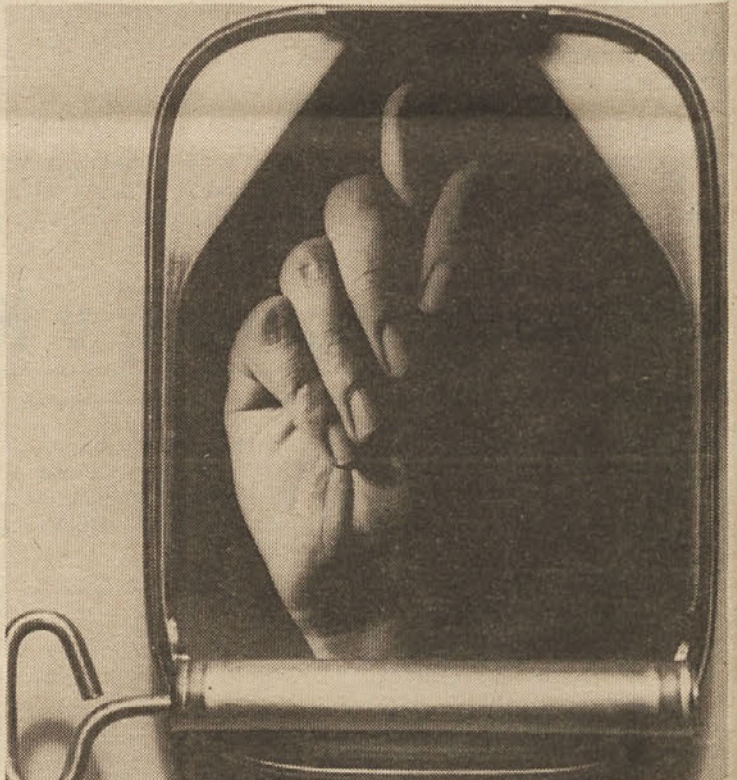
Šica Mira je privihrala v zbornico, vzvišeno nasršena: „Dragi moji,“ je sopnila, „dragi moji, v razredu imam genialnega učenca! Cankarja zna skoraj na pamet, izumlja napravo za programirano usmerjanje laserskih žarkov nad lutkovnim odrom, v tretjem razredu je, pa rešuje enačbe z dvema neznankama, dva razreda je preskočil, zdaj pa sem na koncu moči. Kako naj genija stlačim v šolski okvir?“

Ostrmimo, Med avstroogrskimi klopni pa sedi cvet duha, potlačem. Mustangu natikajo šablonsko uzdo, izumiteljski osebnosti tlakujejo pot s poprečnimi kockami. Na ravnateljev nasvet poskusi šica Mira z dodatnim poukom. Pod pazduho vlačí enciklopedije, leksikone, knjige. Genialnež tako rekoč požira vse pridobitve človeštva, šici pa mož hupa pod šolskim oknom, ker mu ne bo skuhala večerje. Na republiškem tekmovanju mladih matematikov odnese genialni Mirko prvo mesto. Njegov 5. b. razred je prilezel do enačb, on pa se igra z integrali.

Privrši psiholog in sikne: „Po WISC testu preračča fant svojo življenjsko starost glede na svojo duševno starost za pet let. Ko boste vi obravnavali Prešernovo „Luna sije, kladvo bije“, bo on že pri Goethejevem Faustu in vam bo postregel z „Le eno željo pač tvoj duh pozna, in druga ti je k sreči — skrita ...“ Rhhhhmm! Kaj sem že hotel. Fanta morate dati v posebno šolo.“

Ravnatelj ostrmi: „V posebno šolo ... mmjaa, mislite za nadpoprečno nadarjene učence? Takih šol pa pri nas ni. Imamo samo šole za podpoprečno nadarjene, imamo siste-

IVAN CIMERMAN

Potegavščina, Stane Jagodič

Stabilizacija

Ravnatelj je obstal na pragu zbornice, prekrizal roke na hrbtu, se odkašljal, nato pa glasno začel:

„Stabilizacija! Od danes naprej vlada na tej šoli stabilizacija! Jasno?“

Učiteljica Mica je pravkar segla po kredí, toda roka ji je obstala. Da ne bi bila sumljiva, si je živčno popravila očala.

Štefanija, ki je imela navado zjutraj na tešče jesti jabolko, je plaho odložila ostanek v predal in se lotila redovalnice.

Le predsednik sindikalne podružnice Janez je molče gledal skozi šolsko okno: opazoval je delavce, ki so se ob cestnem jarku naslanjali na lopate.

Ravnatelj se je zamajal na petah in pomenljivo pogledal proti stropu:

„Mislim, da je situacija jasna. Mednarodna monetarna kriza zahteva ostre ukrepe in restrikcije tudi pri nas. Naše gospodarstvo se iz te krize lahko izkoplje le, če bomo vsi pošteno in zavestno štedili. Janez, Mica in jaz bomo stabilizacijska komisija, do jutri pa bomo izdelali stabilizacijski načrt.“

Štediti pa začnemo že danes. Brezkompromisno!“

Ravnatelj je bil kot vedno redkobeseden. Predsednik sindikalne podružnice, ki je še vedno gledal skozi okno, je dejal:

„Sindikati je zahteval takojšnje ukrepe in jaz sem že postal dopisnik, kako je s stabilizacijo pri nas.“

Ravnatelj ga je ostro pogledal:

„Brez moje vednosti?“

„Mhm.“

„Kaj, za vruga, pa sem jaz pri tej hiši? Avtomat za posedanje na sestankih, kaj? Utrujeno se je prijel za čelo.“

„Saj ni vredno, da se razburjaš,“ je dejal Janez. „... sem pač

Na pragu se je pojavil ravnatelj. Prisebno je podprl predsednika in zaklical:

„Mica, vode!“

„Hvala ...“ je pohlevno šepnil Janez, potem pa ravnatelju pogumno priznal:

„Prav si imel. Treba je razčleniti, opisati ... To, da nimaš denarja, je treba dokazati, preveriti, podčrtati ... Izdelati moramo obsežen stabilizacijski program, najmanj na treh straneh. Po točkah!“

„Tako je! Alo ... gremo! Komisija za stabilizacijo ima prvo sejo. Sodelujejo lahko tudi drugi. Našemu gospodarstvu je treba izdatno pomagati. Kdo ima kakšne konkretne predloge?“

Člani zbornice so začeli kolektivno razmišljati.

„No?“

Štefanija se je plaho oglasila:

„V strnišču pušča pipa ... če je to ... mislim tisto ... kar sodi v štednja.“

„Piši! ... je dejal ravnatelj Janezu, „prva točka pod rimsko ena: Splošna štednja. Podčrtaj! Tako. Razčlenitev pod a: Štednja naj se kaže na vsakem koraku. Sprotno odstranjevanje okvar, posebno na vodovodnih napeljavah — v oklepaju napiši „pipe“. Naprej!“

... na hodniku predolgo gori luč.“

„Piši! Pod b: Varčevanje z električnim tokom bo postalo naša vsakdanja skrb. Naprej!“

... kreda ...“

... toaletni papir ...“

... žepne redovalnice ...“

... svinčniki ...“

Kolektiv se je trudil na vse pretege. Vsak bi rad nekaj prispeval k čim boljsemu načrtu.

Nazadnje je bil stabilizacijski načrt šole vendarle izdelan na treh straneh. Po točkah. Na naslednji seji sindikata so ga javno pohvalili.

ACI

Kultura

Niti dneva brez dela

Pogovor z Lado Smrekarjem, ravnateljem osnovne šole Kostanjevica na Krki

— Kot prosvetni delavec ste že dve desetletji v središču pozornosti kulturnega življenja na Slovenskem. Kaj vas je pritegnilo, da ste posegli predvsem v to smer?

Resnica, da je kultura vsota spoznanj in načinov mišljenja in delovanja, ki človeku omogoča, da živi poglobljeno življenje kot človek, da ureja smiselno svoje odnose z ljudmi in naravo. To sicer ni moje spoznanje, pač pa moje prepričanje. Temu sem dodal še svoje geslo, s katerim sem začel delovno razmerje: *Nulla dies sine linea* — niti dneva brez dela, pa tudi svoje spoznanje, da poklic učitelja ni vprašanje obrti, marveč predvsem stvar prepričanja.

— Posvečali ste se vprašanju estetske vzgoje in v šolstvo uvedli povsem novo učilnico — galerijo. Kako ste prišli na to misel?

„Čisto preprosto, spontano. Pri Cankarju sem bil pozoren, ko sem bral „siva sola“, „siva učenost“. Ko sem prevzel eno takih šol, sem se spomnil tega in obesil na šolske hodnike vse

„uvožene“ tovrstne razstave našemu narodu vsaj po ideji niso prinesle nič novega, nič takega, kar bi nam ne bilo znano že poprej.“

— Galerija je postala znana in vi kot njen tvorec tudi. Ob tem pa ste poskrbeli še za nekaj več, za pospeševanje otroške ustvarjalnosti v naših šolah. Kako ste prišli na to misel?

„Ob obisku našega grafičnega bienala v Ljubljani. Grafika je sama po sebi zelo komunikativna, razstave ne delajo težav, ker je zbiranje močno olajšano v primerjavi z zbiranjem oljnih podob ali kipov. Pobudo sem dobil torej kar v Ljubljani. Že prvi razpis je obrodil lepe uspehe. Škoda pa bi bilo, če bi ostali samo pri razstavi in katalogu, zato smo že ob prvi postavitvi sklenili, da bomo ustanovili grafični kabinet, ki bo zbiral vsa razstavljena dela. To je bila gotova novost, ki ji bomo letos dodali še posvetovanje o likovnem ustvarjanju naše šolske mladine; to bosta izvedla pokroviteljica Alenka Gerlovič in prof. Miroslav Kugler.“

raj pokrovitelji umetniki, še več, zaslužni umetniki, in tako je prav! Grafični bienale jugoslovanskih pionirjev, ki ga organizirajo Zveza prijateljev mladine in njen občinski odbor jugoslovanskih pionirskih iger iz Krškega ter Dolenjski kulturni festival in Gorjupova šolska galerija v Kostanjevici, bo letos odprt pod geslom „Koraki v svobodo“. Njegova plamenica bo zagorela v soboto, 18. oktobra, ko bosta odprti razstavi v Lamutovem likovnem salonu v Kostanjevici in v Galeriji v Sev-

nici, kjer v dodatnih prostorih razgrinjamo otroške izpovedi ob 30-letnici osvoboditve.“

Nekateri trdijo, da šola trpi na račun vaših dosežkov na področju kulture. Kaj menite o tem?

Vsa zunajšolska dejavnost je pri meni vezana izključno na moj prosti čas in na počitnice. Teh pa res nisem imel nikoli. Kdor trdi drugače, ima pri tem svoje račune.

Pogovor pripravil:
LADISLAV LESAR

Pisatelji o NOB

Na štatensberškem gradu je bilo 12. srečanje pisateljev, ki ga je, kakor vsako leto, priredil mariborski pododbor Društva slovenskih pisateljev. Pripravljali njeni odbor, vodil ga je pisatelj Janez Svajncer, je povabil na posvetovanje poleg književnikov iz Slovenije in zamejstva tudi pisatelje iz drugih jugoslovanskih republik.

Medtem ko so prejšnja leta razpravljali o mladinski literaturi, o humorju in satiri, so tokrat obravnavali temo: NOB v književnosti. Na simpoziju so prebrali 16 referatov, pretresli so dosedanje literarne dosežke s tega področja in njihovo odmevnost med bralci. Tematiko so osvetlili z različnih zornih kotov in iskali izhodišča, ki jih daje ustvarjalcu to obdobje, razpravljali so o humanistični angažiranosti te književnosti, o prepletanju leposlovnja z zgodovinskim, o poeziji na temo osvobodilnega boja in poudarili, da tovrstne literature ne moremo ločevati od druge umetniške ustvarjalnosti tistega časa, saj tematika le njen sestavni del, umetnost je ena, pišemo pa o različnih stvarih. Pisatelje je zanimalo, kakšno je danes na Slovenskem ozračje za ustvarjanje o NOB, kako vrednoti ta dela kritika in literarna zgodovina, pa tudi, kakšna sta jezik in slog. Spregovorili so še o slovenski literaturi s tematiko narodno-osvobodilne vojne v filmu.

V obsežni razpravi so ustvarjalci govorili o umetniški obdelavi idejnomooralnih vrednot, ki jih odpira to obdobje slovenske zgodovine, razmišljali pa so tudi o političnih in družbenih odzivi tistega časa v življenju sodobnega človeka. Posebno zanimiva so bila mnjenja, kako obravnavajo revolucionarno gibanje različne generacije, zlasti mladi avtorji. Pisatelji so izrazili željo, da bi se starejši pogosteje

sestajali z mlajšimi, posebno v pisateljskih društvih, se med sabo spoznavali in dopolnjevali. Tako bi mogle nastati nove možnosti za ocenjevanje teh del pa tudi celovitejši pogled na NOB v širokem zgodovinskem razponu. Mladi rod pisateljev bo nadaljeval pozitivne tradicije in jih dalje razvijal.

Udeleženci so menili, da je dnevni tisk mnogokrat premalo poročal o pomembnih delih s to vsebino, še vedno pa pogrešajo poglobljeno literarno kritiko. Menijo, da bi bilo treba slovensko literaturo o NOB ponovno vsestransko in kritično pretresti. Srečanje je ugotovilo, da je količinsko precej del s tematiko osvobodilnega boja, kakovostno pa jih ni dovolj. Hkrati so menili, da besedil, ki jih imamo na voljo v naših učno-vzgojnih ustanovah še ne uporabljamo dovolj sistematično v vzgojne namene. Pisatelji potrebujejo pri iskanju dokumentacije za pisanje večje razumevanje, pa tudi finančno pomoč. Ugotavljajo, da slovenska literatura zgodovina po tridesetih letih še nima celostnega pogleda v ustvarjalnost s tega področja. Pisanje na temo NOB pa naj ne bo le občasno in obletniško, ampak stalno, zdaj in v prihodnje.

Zbrani pisatelji so se dogovorili, naj bi imela tema, ki jo bodo obravnavali prihodnje leto, naslov: V areni življenja sem stal. S tem bodo počeštili 100-letnico Cankarjevega rojstva, spregovorili pa bi o kulturi v kulturni akciji, o profesionalni in amaterski kulturi, o funkciji kulture in o položaju književnika v sodobni družbi.

Na sklepnih slovesnostih je zelo uspešno nastopil deklški pevski zbor DPD Svoboda iz Slovenske Bistrice.

V. B.

Razstava »Še pomnite, tovariši?«

Samo do 25. novembra bo še odprta razstava „Še pomnite, tovariši?“, ki jo je pripravil slovenski šolski muzej v Ljubljani v počastitev 30-letnice osvoboditve. Razstava pripoveduje o delovanju mladih na partizanskih šolah med NOB.

Mlada generacija, ki je prestajala najtežje preskušnje vojne, je v svoji pionirski in mladinski organizaciji povezala delovanje na šolah z življenjem in bojem proti okupatorju. Pionirska organizacija je bila organizirana na vseh partizanskih šolah. Imela je pomembno vlogo pri zbiranju najmlajših, pri njihovem vzgajanju in izobraževanju. Zarišča mladinskih organizacij so bila po vseh krajih Slovenije v tovarnah, šolah, mestih in va-

seh. Ta mladina je tudi med vojno dokazala svojo zavednost s sodelovanjem v boju.

Takratni pogum in požrtvovalnost šolske mladine naj bo v spodbudo današnji generaciji, ki živi v razmerah, ki so plod tega boja. Kajti današnje razmere in skrb za napredek ne bi bili mogoči brez uspešnega delovanja naprednih slovenskih prosvetnih delavcev.

Ogled razstave priporočamo šolam, ki bodo iz bogatega arhivskega in fotografskega gradiva dobile vpogled v delovanje na partizanskih šolah med NOB ter spoznale zavzetost mladine za obisk slovenske šole in spoznanje.

SLAVICA PAVLIČ

Novo na paleti Avgusta Lavrenčiča

Ljubljanska galerija Ars bo do 12. oktobra razstavljala manjši izbor najnovejših del slikarja Avgusta Lavrenčiča. Če smo ga poznali doslej kot enega redkih slikarjev na Slovenskem, ki je ustvarjal pod vplivom nadrealističnega slikarstva in je v tej smeri razvijal svoje izrazne možnosti, potem nam sedanja razstava desetih slik v olju in mešani tehniki razodeva Lavrenčičev premik iz tega območja. Kljub omejenemu številu slik lahko razberemo, da ima paleta Avgusta Lavrenčiča novo tematično, slogovno značilnost. Poprejšnji fazi sta še najbližji sliki z lupinami oblačil, s korzetom brez osebe, sicer pa je slikar prešel v zreducirano imaginarno „predmetnost“; dvoje slik z vtisom okamenin v praznem prostoru razodeva težnjo po skrajno okrnjeni, na bistvo omejeni sliki, kjer pride do izraza prečiščena barvna učinkovitost. Še izrazitejši je morda v šestih „polamih“ slikah. Tu se prav tako uveljavi barvna poenostavitve, kjer A. Lavrenčič povsem obvlada tehniko. Svojevrsen kontrast v prefinjeni barvni izdelanosti ustvarja prvinsko poezijo. Očitno se Avgust Lavrenčič razvija prav v tej smeri.

AKTUALNO O DANAŠNJI UMETNOSTI

Anatomija trenutka

Beograjski arhitekt, grafik in slikar Vladimir Veličković je po prodornih uspehih na domačih razstavah odšel pred desetimi leti v Pariz. Še pred tem se je uveljavil kot slikar pretresljivih trenutkov človekovega življenja. Znani so njegovi raztreščenci kot epilog vseh mogočih nesreč, portreti z raztreščeno ali nabreklo lobanjo in razcefrano kožo. Vse to je prikazal z odlično risarsko-kosilarsko tehniko. Kasneje je nadaljeval predvsem risarsko mojstrstvo in mu dodal svojevrstne atribute dogajanja z vsemi tistimi predmeti, ki jih zatečemo v dani situaciji. Tudi naša slika ga kaže kot svojevrstnega mojstra risbe.

Že v delih, ustvarjenih pred pariškim obdobjem, je človeškim glavam ali figuram kot nečemu organskemu dodajal predmete tehnike, predmete okolja, ki tako ali drugače opredeljujejo celotnost dogajanja, hkrati pa postavijo to celoto v danost tehnologije neke dobe.

Ni mogoče pozabiti njegovih podob rojstev, podobe novorojenčka, ob njem pa palice za merjenje zemljišča z rdeče belimi progami. Palica, čeprav geodetski instrument, pomeni merilo tempa in melodije. Je izhodišče za akcijo. Rojstvo? Da, kot začetek. Toda, kako naprej?

Na letošnjem ljubljanskem bienalu je Veličković predstavil dva motiva; bežečega psa in rojstvo. Oba sta osredotočena na neko nastajanje, neko možnost bogastva grafikovega optičnega posega.

Veličković izredno zavzeto spremlja proces gibanja (na sliki: pasji tek) in tisto, kar v danem trenutku soodloča pri tej veličastni manifestaciji živalske sposobnosti. S sliko ne imitira samo nekaj vidljivega, ampak tudi organizira in dopolnjuje dejavnike, katerih dogajanje je zelo pomembno, njihove navzočnosti pa optično ni mogoče zaznati. Očitno je, da je v Veličkovičevih slikah navzoča tudi znanost. To nam nehoti zbudi primerjavo z genialnimi študijami Leonarda da Vincija.

Tovrstna prizadevanja niso samo potencirani racionalizem v slikarstvu. Avtor soustvarja zunanji trenutek. Je zelo pomemben interpret globljega vpogleda v stvarnost in v poglobljeno doživljanje. To zahtevajo razsežnosti tehnologije današnjega časa. V najnovejših slikarskih delih je barvno zadržan, večkrat si zagotovi sivo, zeleno ali živo-zeleno nevtralnno ozadje. Tudi njegove figure so nekam sivkaste. Celota je podobna vojaški geografski karti, na kateri so vrisani modri, zeleni in rdeči znaki operacij idr.

Morda ugaja komu Veličkovičeva podoba kot celota, pomembnejša pa je kot seštevek študij, ki silijo h globljemu premišljanju. Slikar nam odkriva nove akcijske možnosti. Ni zadovoljen s statičnim razgledničnim prizorom, ampak še nadalje arhitektonsko disciplinirano spremlja konstrukcijske in dinamične momente na sliki, objektu, v tesnem odnosu do opazovalca.

Prepriča nas, da mu ne zadošča nekdanja integralna vizija. Zato nanese ob rob slike in v prazne prostore orientacijske znake, številke in smernice. S tem gledalca prisili, da si dogajanje oživi; glavni motiv — človek ali žival dobita šele s temi znaki svojo velikost, razsežnost in pomen.

Druga grafična umetnina Vladimirja Veličkoviča Rojstvo naj nam dopolni pogled na njegovo ustvarjanje. Rojstvo prikaže kot erupcijo: na sliki se pojavijo doživljaja, asociacije, s katerimi dopolni glavni dogodek. Mojster nastopa kot pravi operater, operater vizualnih komunikacij, kot anatom dogodka. Na zastonu svoje dejavnosti „pozablja“ šivanke, rezila in skarje, razni detajli pa soustvarjajo ozračje dogajanja. Za Vladimirja Veličkoviča je značilna izredno prefinjena izdelava. Njegova dela so bolj izdelki kot pa slike v klasičnem pomenu besede. Z njimi nas doživljajsko in s tem umetniško angažira in pridobi za sodoživljanje pretresljivih motivov. Zato slišimo celo tiktakanje časa in dojamemo veličino trenutka ugrabljene vizije.

IGOR PLEŠKO

Živali v gibanju-pes, fig. 19/S, barvni sitotisk, 1974, Vladimir Veličković

Lado Smrekar (Foto: M. Zdovc, Društvo likovnih oblikovalcev Slovenije.)

svoje grafične liste in slike, ki sem jih takrat imel. Potem je šlo po Koseskega spoznanju, da „iz majhnega raste veliko“. Vsak umetnik, ki me je obiskal, je dodal še nekaj in danes imamo zbirko, ki uživa med domačim in tujim občinstvom (pa tudi med strokovnjaki) priznanje in ugled. Sprva pa je bila to zgolj dekoracija šolskih hodnikov, nato šele učilnica estetske vzgoje ter končno stalna zbirka naše poimpressionistične umetnosti. Zbirko smo imenovali po našem rojaku Jožetu Gorjupu (1907–1932). Bil je mož izjemne nadarjenosti in velikanskega znanja, pa ga je doletela usoda naših genijev. Komaj 25 let star je umrl.“

— Torej ste začeli praktično vnašati kulturno vzgojo v šolo? „Tako nekako. Zgodilo se je, da smo zbrali pravo likovno bogatijo, nastala je galerija. Te po načinu organizacije sicer ni mogoče ponoviti, postala pa je vzorec drugim šolam, ki so z bolj ali manj srečno roko začele razmišljati o likovni opremi svojih delovnih prostorov. Ker je bila ideja o tej opremi uresničena že leta 1955, potem razne

— Ali se je pokazala kaka posebnost pri organizaciji teh prireditev?

„Skoraj bi menil, da smo narod grafikov, zakaj tako plodna kot mi je samo še Vojvodina. Zagreb npr. dosledno molči, čeprav so prejele razpis vse šole (v hrvaškem jeziku), pa tudi v časnikih je bil objavljen. Bolj zagnani pa so Dalmatinci in Makedonci. In še nekaj: najbrž v prihodnje ne bomo več razpisovali teme, temveč bo edino merilo kakovost. Morda bi kazalo poznojesenski rok premakniti na maj, čeprav je takrat izredno veliko prireditev.“

— Kako bi opisali glavne značilnosti letošnjega, to je IV. grafičnega bienala?

„Sodeluje skoraj sto jugoslovanskih šol. Prejeli smo nekaj manj kot 2.000 grafičnih listov. Prvi izbor so opravili likovni pedagogi sami, torej iz nekaj desetisoč listov. Gre torej za velike reči. Pokroviteljica je Alenka Gerlovič. Prireditelji so menili, da ji kot umetnici, likovni pedagoginji, strokovni pisateljici in partizanki ta čast ob 30-letnici osvoboditve vsekakor pripada. Tudi sicer so bili zme-

Zakaj individualno učenje posebej?

(Nadaljevanje iz prejšnje številke)

Spoznavni proces se ne konča z razumevanjem, pač pa je potrebno učno snov osvojiti v smislu izobrazbeno-materialnih nalog proučevanja. Kljub temu da so v celodnevni šoli „redni“ učitelji, se omenjeni slabosti, s katero se srečuje podaljšano ali celodnevno bivanje, ne moremo povsem izogniti.

S takšno organizacijo dela tudi v celodnevni šoli delimo spoznavni proces na dve stopnji, kar je sploh značilno za sedanje šolsko delo in učenje. Tako pri šolskih urah, ki trajajo 45 minut, učenci spoznavajo določen pojav, utrjevanje in uporaba teh spoznanj v novih oblikah pa je preneseno na poznejši čas, na čas individualnega učenja. Učitelju v celodnevni šoli je za obravnavo pojavnosti na voljo prav toliko časa kot na drugih šolah. Praktične izkušnje in raziskave pa kažejo, da učitelja takšna časovna togost trajanja učne ure ne spodbuja k iskanju sodobnih oblik poučevanja, pa tudi odgovornost za znanje učenec lahko kar precej odvrta od sebi. Tako obstaja nevarnost, da bomo ohranili stare načine in metode poučevanja, to pa pomeni, da bomo poleg dobrih in učinkovitih prenašali tudi zastarele in neustrezne ter da zato uspehi ne bodo najboljši.

SPREMENBA SMOTROV IN VSEBINE VPLIVA TUDI NA ORGANIZACIJO IN OBLIKE DELA

Prav ob celodnevni šoli se postavljajo v ospredje dialektično nasprotje med novo zasnovano šolskega dela in tradicionalno razporeditvijo šolskih ur. Novih smotrov (in celodnevna šola jih ima) ne moremo dosegati s preživljenimi in zastarelimi oblikami

in metodami dela. Organizacija dela celodnevne šole in odnos med „rednimi“ urami in individualnim učenjem sta pomembna tako s teoretičnega kot praktičnega vidika. Zahteva dialektičnega materializma je, da mora sprememba smotrov in vsebine dela vplivati tudi na organizacijo in oblike šolskega dela. Če bi zanemarili dialektično povezanost teh dveh vprašanj ter jih reševali enostransko, bi lahko zapadli v formalistično reševanje. Napačno je gledanje, da lahko nove smotre in vsebino dosežemo tako, da stari organizaciji dela dodajamo še nekatere nove organizacijske oblike, metode dela pa lahko ostajajo nespremenjene. Ob tem zanemarjamo, da je oblika pravzaprav struktura, delovanje in organizacija določene vsebine, da se določena vsebina lahko manifestira samo s pomočjo določene oblike. Tako je oblika samo način izražanja določene vsebine. Nikakor ne gre za to, da bi obe kategoriji postili, saj sta razmeroma samostojni, čeprav sta enotni. V tem medsebojnem odnosu ima odločilnejšo vlogo vsebina. V našem primeru so to smotri in vsebine dela celodnevne šole, kajti vsebina določa svojo posebno ustrezno obliko. To pomeni, da se sprememba procesa prične s spreminjanjem vsebine, kar pa zahteva tudi spremembo oblike.

Uvajanje celodnevne šole omogoča nove rešitve glede organizacije, načinov in metod dela, v smislu dialektične povezanosti vsebine in oblike. Sedanja organiziranost „rednih“ učnih ur in individualnega učenja v celodnevni šoli naj bo le začasna in prehodna. V enem prejšnjih prispevkov sem opozoril na nesmiselnost in nelogičnost tradicionalnega in preživlega trajanja učne ure. Mnogo

laže, seveda pa ne brez težav bi lahko rešili to vprašanje, če bi v celodnevni, pa tudi na drugih osnovnih šolah redne učne ure trajale 60 ali 90 minut na višji in 45 ali 60 minut na nižji stopnji. Tako bi bilo individualno učenje sestavnih del „redne“ učne ure. To pomeni, naj bi učenci v učni uri učno snov tudi utrдили in osvojili. Ob takšni organizaciji dela lahko uvajamo najrazličnejše učinkovite oblike in metode tako pri obravnavi učne snovi kot tudi pri njenem utrjevanju in ponavljanju. Oblike dela se lahko imenujejo, odnosi med učiteljem in

učenci, pa tudi med učenci so lahko bolj pristni. Takšne rešitve dajejo več možnosti za ustvarjalno delo učiteljev in učencev, s tem pa tudi več možnosti za popolnejši razvoj učencev. Tudi dopolnilno in dodatno delo lahko dobi ob tem novo vrednost. Menim, da moramo iskati rešitve za popolno uveljavitev celodnevne šole tudi v tej smeri, saj zahtevajo družbena in politična reševanja problemov celodnevne šole sočasno tudi pedagoške in še zlasti didaktične rešitve.

MILAN ADAMIČ

Več izobraženih kmetovalcev

Slovenske poklicne in tehniške šole so pričele pouk. Poklicne šole (Nova Gorica, Gm pri Novem mestu, Kranj, Celje, Šentjur pri Celju, Tumišče pri Ptuj, Rakičan in Svečina) izobražujejo za poklice kmetovalec, kmetovalka-gospodinja, vrtnar, mehanik kmetijskih strojev, živinorejec-poljedelec, sadjar-vinogradnik-vinar ter kletar in mlekár. Potrebe po teh kadrih so velike tako na kmetijah kot v družbenem sektorju. Načrtujemo, da bomo imeli v Sloveniji konec stoletja okrog 40.000 preusmerjenih kmetij in okrog 2.000 strojnih skupnosti. Večina ljudi na kmetijah ali pa članov ter skupnosti naj bi imela vsaj končano poklicno kmetijsko šolo. Organizacije združenega dela iz kmetijstva so po podatkih izobrazevalne skupnosti agroživljalstva prijavile, da potrebujejo do leta 1980 vsaka okrog 1.500 poklicnih kmetijskih delavcev. To pomeni, da bi morali povečati število absolventov s sedanjih 140 na okrog 300 letno in da bomo ob sedanjem številu učencev s končano šolo za kmetijske delavce potrebovali kar enajst let za zapolnitev vrzeli.

Letos se je vpisalo v poklicne kmetijske šole okrog 380 učencev in učenek (skupaj jih obiskuje okrog 800) ali okrog 90 več, kot jih je lani končalo šolanje. Podatek je vsekakor razveseljujiv, vendar je še precej daleč od načrta izobrazevalne skupnosti agroživljalstva, po katerem bi moralo končati kmetijske poklicne šole letno okrog 1300 učencev in učenek.

Družbeni odnos do kmetijstva se izboljšuje, žal pa ostaja problematika kmetijskih šol še

vedno na repu. Sedanje šole ne bodo mogle v naslednjih letih sprejeti predvidenega števila kandidatov, zato je treba takoj začeti reševati njihove prostorske in materialne probleme.

Na tehniške kmetijske šole (Ljubljana, Gm pri Novem mestu, Celje, Kranj, Rakičan, Maribor) se vpiše vsako leto več učencev. Tako se je letos vpisalo v prvi letnik šol, ki izobražujejo za poklic kmetijski, živinorejski, veterinarski, mlekarski in vrtnarski tehnik, 342 dijakov in dijakinj. Te šole obiskuje letos 920 slušateljev, kar je za okrog 200 več kot v preteklem šolskem letu.

Organizacije združenega dela v kmetijstvu predvidevajo, da bodo potrebovale do leta 1980 še okrog 900 kmetijskih tehnikov in okrog 60 mlekarskih tehnikov, koliko drugih profilov bomo potrebovali, pa še ni znano.

Pri tehnikih je treba poudariti, da se zelo spreminja struktura dijakov in dijakinj, saj je vse več mladih s podeželja, ki nameravajo po končanem šolanju prevzeti kmetije.

Neizpodbitno je, da potrebujemo na današnjih in prihodnjih preusmerjenih kmetijah, vrednih do nekaj milijonov novih dinarjev, mlade in izobražene ljudi. Pri odločanju učencev za nadaljnje šolanje imajo pomembno vlogo tudi učitelji in svetovalci v šolskih strokovnih službah. Ti nikakor ne bi smeli pozabljati, kako pomembno je kmetovo delo za nas vse. Nehno bi morali spodbujati učence in učenke, da bi se odločili za šolanje na kmetijskih šolah in za delo na kmetiji.

STANE JESENOVEC

Misli

Močan je tisti, ki se ne boji svojih slabosti.

Zob za zob, drznost za drznost; z istim orožjem boš pokopan.

Prevelika zahtevnost ni nikdar dobra.

Reč, za katero se poteguje veliko ljudi, ni dosti vredna.

Kdor pozabi, stori slabo. Pozabljenost se dvakrat kaznuje.

Kdor sebe najde, je skromen. Ne išči se v dejanjih drugih, ampak v svojem delu.

Molk je zlato (ljudski pregovor), toda molčeči dvakrat plača.

Ne hiti z dobrim delom in premisli, preden storiš slabo.

Življenje hodi svoja pota, ljudje pa svoja. Vse je tako podobno in različno hkrati.

Igor Pleško

Ambulanta za korekcijo govora in sluha

Vsak peti šoloobvezni otrok govorno ali slušno prizadet

Izvršni odbor občinske izobrazevalne skupnosti je na zadnji seji obravnaval informacijo s sestanka kolegija zdravstvenega doma enote v Slovenski Bistrici o delu in problemih s področja korekcije govora in sluha šoloobvezne mladine za območje bistriške občine.

Pri zdravstvenem domu Maribor, enoti v Slovenski Bistrici, je pred kratkim začela delovati ambulanta za korekcijo govora in sluha. Pred tem so starši morali voditi otroke na zdravljenje v Maribor. V njej deluje trenutno kot terapevt prof. Stanjkova iz Maribora, ki uraduje vsak ponedeljek od 8. do 17. ure. Strokovni delavci — logopedi so pregledali na območju občine 4.302 šoloobvezna otroka, vse, ki obiskujejo malo šolo in 423 predšolskih otrok. Rezultati teh pregledov so zaskrbljujoči. Dejstva govore za to, da starši 25 km oddaljene (iz Makol celo 40 km) ambulante v Mariboru niso uporabljali in da je nujno službo približati terenu, ljudem, kjer živijo.

Preiskave so pokazale, da ima vsak peti šoloobvezni otrok bistriške občine lažje ali težje govorne ali slušne motnje. Pri pregledanih predšolskih otrocih pa je ta odstotek celo 40,66 ali ob pregledanih 423 malčkov ima tovrstne motnje kar 172 otrok.

Število motenih otrok in dejstvo, da nekatere motnje s starostjo učencev številčno rastejo, govori za to, da ni mogoče več čakati, da bi se motnje samo po sebi in pod vplivom okolja (spontana terapija) popravile. Vpliv staršev in okolja je lahko zelo pomemben, toda in predvsem ob organizirani pomoči strokovnjaka.

Skoraj ena tretjina motenih odpadne na zamenjavo sličnikov in šumnikov (predšolski ena četrtina), ena desetina motenih jeclja, ena desetina ne izgovarja pravilno glasu r, 11,6 % teh otrok ima slabši sluh, kar 2 % pa težje okvare sluha. Bili so primeni, da so učenci še v 6. razredu zamenjavali posamezne glasove. Motnja je bila v šoli ocenjena kot „površnost“. In takšen učenec, ki bi lahko po svoji sposobnosti izdelal razred s prav dobrim ali celo z odličnim uspehom, ostane v zadnji klopi — med ponavljalci.

Zanimiva je ugotovitev, da so vsi ti učenci že bili večkrat „sistematsko“ zdravniško pregledani, ob vstopu v šolo teamsko preiskani in testirani. Nekatere se je torej zataknilo.

V želji, da bi vsak otrok bistriške občine rastle v zdravega in reproduktivno popolnoma usposobljenega državljana in samoupravljavca, izvršni odbor občinske izobrazevalne skupnosti sprejema in podpira akcijski program strokovne službe, ki predvideva, naj bi na območju občine Slovenska Bistrica takoj namestili dva logopeda. Eden naj bi deloval v ambulanti v Slovenski Bistrici, za ožje območje mesta in težje primere, ki jih je treba ambulantno zdraviti. Tu naj bi bila nameščena tudi posebna aparatura za zdravljenje motenj. Drugi logoped naj bi opravljal delo na terenu, v otročnih šolah. Jeseni naj bi bili na šolah posebni seminarji, kjer bi prosvetne delavce usposobili za odkrivanje motenj in najnujnejšo pomoč strokovnjaku. O tej tematiki naj bi govorili tudi na roditeljskih sestankih in zaostriili odgovornost staršev za obisk ambulante, če je otrok vanjo napoten. Razvid nad obiski naj bi vodili tudi razredniki teh otrok. Pregledi težjih primerov naj bodo opravljeni teamsko ob prisotnosti zdravnika, psihologa in logopeda. Strokovne skupine za pregled triletnih otrok naj bi razširili tudi s strokovnjakom za korekcijo govora in sluha. Izvršni odbor občinske izobrazevalne skupnosti pričakuje, da bo regionalna zdravstvena skupnost Maribor zagotovila potreben denar za nakup aparatov v višini približno 40.000 din in denar za kritje osebnih dohodkov in materialnih stroškov dveh logopedov. Motnje so izredno pogoste prav v oddaljenih pohorskih in haloških predelih, kjer so težke socialne, sociološke in ekonomske razmere, zaradi katerih zaostajajo v razvoju sicer zdravi otroci. Za govorne in slušne motene je tem večja nevarnost, da si napake nikoli ne bi popravili. Motenost na osebnosti bi pustila posledice vse življenja ter jo, ob drugih težkih razmerah, še močnejše ovirala pri vključevanju v življenje.

J. N.

Častitljivi jubilej Edvarda Sosiča, zavednega slovenskega učitelja

Naš tržaški rojak Evdard Sosič, ki živi kot upokojen prosvetni delavec v Murski Soboti, je pred nedavnim dopolnil 90 let. Rodil se je pri Sv. Ivanu v Trstu 11. avgusta leta 1885.

Ko je končal osnovno šolo, sta ga dala starša v pripravnico za srednje šole. Nato je začel šolanje na nemški klasični gimnaziji in ga nadaljeval na učiteljski v Kopnu, kjer je maturiral leta 1906.

V letih 1906-1915 je učiteljeval na Proseku, nato do leta 1918 v Barkovljah in pri Sv. Ivanu. Po prvi svetovni vojni je poučeval spet na Proseku, dokler ga niso italijanske šolske oblasti odpustile kot zavednega slovenskega učitelja. 45 let star je moral zapustiti svoj rodni svet, za katerega je dotlej živel; leta 1930 se je z družino preselil v Jugoslavijo. Na robu skrajnega slovenskega panonskega sveta, v Prekmurju, je našel svoje zatočišče in delovno področje, kateremu je posvetil še drugih 45 let.

V Jugoslaviji je začel najprej v Selcih nad Skofjo Loko, nato je učiteljeval več let v Pucovcih pri Murski Soboti do 6. aprila

1941. Med madžarsko okupacijo je moral v Medžimurje. Po osvoboditvi je služboval v Dokležovju in Rakičanu do leta 1947, ko je bil upokojen. Tudi kot upokojenec ni mogel zapustiti mladine. Več let je delal v knjižnici v Murski Soboti, kjer je bil predan pedagoški vodja in skrben mentor dijakom — vorcačem.

Že na Proseku in Kontovelu je bil med ustanovitelji oziroma med sodelavci obeh knjižnic, katerima je podaril mnogo svojih knjig. Učitelj Sosič je pri svojem delu in še posebno med mladino izgoreval. Ni poznal meja. Na opravljenem delu in uspehe svojih učencev je bil in je še danes ponosen.

Ivan Sosič živi sedaj v Murski Soboti pri svojih vnukinjah in pravnukinji. Kljub letom stoji čvrst kakor hrast sredi gmajne in kljubuje viharjem.

Ko mu svojci, stanovski tovariši, prijatelji in znanci čestitajo k visokemu jubileju, mu iz srca želijo, da bi ta plemeniti in kremenit človek kljuboval usodi pri dobrem zdravju še mnogo let!

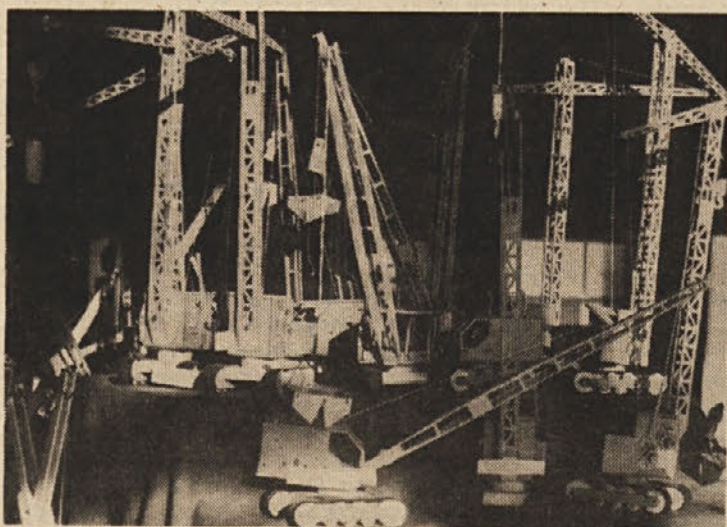
A. ŠAVLI

Razpis

Republiški komite za vzgojo in izobraževanje razpisuje za udeležbo na poletnih tečajih za učitelje tele štipendije:

1. eno enomesečno štipendijo za udeležbo na tečaju francoskega jezika v Belgiji;
2. štiri enotedenske štipendije za udeležbo na tečaju iz naravoslovnih ved v Belgiji;
3. eno enomesečno štipendijo za udeležbo na tečaju bolgarskega jezika;
4. eno enomesečno štipendijo za udeležbo na tečaju češkega jezika v Pragi;
5. eno enomesečno štipendijo za udeležbo na tečaju slovaškega jezika v Bratislavi;
6. eno enomesečno štipendijo za udeležbo na tečaju danskega jezika;
7. dve enomesečni štipendiji za udeležbo na tečaju francoskega jezika v Sevru (tečaj bo januarja 1976);
8. štiri enomesečne štipendije za udeležbo na tečaju francoskega jezika v Besanconu;
9. štiri enomesečne štipendije za udeležbo na tečaju francoskega jezika v Grenoblu;
10. štiri enomesečne štipendije za študente francoskega jezika na tečajih francoskega jezika;
11. eno enomesečno štipendijo za udeležbo na tečaju finskega jezika na Finskem;
12. dve enomesečni štipendiji za udeležbo na tečaju italijanskega jezika v Perugi;
13. štiri enomesečne štipendije za udeležbo na tečaju iz italijanske kulture in civilizacije;
14. dve enomesečni štipendiji za udeležbo na tečaju madžarskega jezika;
15. sedem enomesečnih štipendij za udeležbo na tečaju nemškega jezika v Leipzigu;
16. dve enomesečni štipendiji za udeležbo na tečaju poljskega jezika v Varšavi;
17. eno enomesečno štipendijo za udeležbo na tečaju romunskega jezika v Sinaji;
18. pet enomesečnih štipendij za udeležbo na tečaju ruskega jezika v Leningradu;
19. dve enomesečni štipendiji za udeležbo na tečaju švedskega jezika;
20. pet enomesečnih štipendij za udeležbo na tečajih angleškega jezika v Veliki Britaniji;
21. tri enomesečne štipendije za profesorje nemškega jezika za udeležbo na poletnih tečajih v Zvezni republiki Nemčiji;
22. tri enomesečne štipendije za izpopolnjevanje nemškega jezika za profesorje negermaniste v Zvezni republiki Nemčiji;
23. deset enomesečnih štipendij za študente nemškega jezika za udeležbo na poletnih tečajih v Zvezni republiki Nemčiji;
24. štipendije za udeležbo na poletnih tečajih v: Arabski republiki Egipt, Avstriji, Maroku in Tuniziji.

Prošnje za udeležbo na tečajih sprejema Republiški komite za vzgojo in izobraževanje, Ljubljana, Župančičeva 3, do 14. novembra 1975. Prošnji je treba priložiti priporočilo organizacije, kjer je kandidat zaposlen, ali visokošolskega učitelja ter fotokopijo diplome. Denar za potne stroške si morajo kandidati zagotoviti sami.

Žerjavi, Vasja Herbst

30 let socialistične predšolske vzgoje

Kaj smo storili za najmlajšega občana

Začeti je bilo treba pri temeljih. V nasprotju z drugimi vzgojnoizobraževalnimi ustanovami si je moralo po vojni področje predšolske vzgoje šele pridobiti materialno in kadrovske osnove. Ni bilo vrtcev, ni bilo vzgojiteljic, ni bilo pedagoške znanosti, ki bi vzniknili iz domačih razmer in izkušenj. Bilo pa je veliko idealizma in zavesti, porojene že v boju partizanov. Zavesti, da je skrb za otroke skrb za narod, narod, ki se zaveda, da je njegova moč v generacijah prihodnosti, pa je bogat. Skrb za najmlajše dokazuje njegovo kulturo.

Z leti je število otrok v vrtcih naraščalo, kar je bilo tudi posledica zaposlovanja žensk. Leta 1945 je bilo v Sloveniji 73 otroških vrtcev in dnevnih zavetišč, v njih pa 3309 otrok. In zanimiva primerjava za eno izmed ljubljanskih občin: v letu 1975 je v občini Ljubljana-Siška 7 vzgojnovarstvenih zavodov v 21 hišah, v njih pa 2817 otrok. Prvo leto po osvoboditvi ni bilo strokovnega osebja za vzgojo predšolskih otrok, razen 31 otroških vrtnaric, letos pa je v občini Ljubljana-Siška 227 delavcev, ki se ukvarjajo z vzgojo predšolskega otroka. Leta 1945 ni bilo strokovnjakov za delo na tem področju. V tridesetih letih se je izoblikovala številna skupina strokovnih delavcev različnih profilov, ki se posvečajo predšolski vzgoji v neposrednem vzgojnoizobraževalnem procesu, izobražujejo kadre in raziskujejo to področje.

V Ljubljani, edinem mestu na svetu, ki ima od vseh zaposlenih 48 % žensk, je v vzgojnovarstvenih zavodih več kot 40 % predšolskih otrok. Razvoj mesta je prehitel razvoj mreže vzgojnovarstvenih zavodov. To skušamo nadomestiti z samopripravo meščanov. In v tem svečanem in jubilejnem letu, ki označuje 30 let svobode, bo imel prvi del soseseke ŠS 7 v Šiški že ob vselitvi svoj vzgojnovarstveni zavod.

Potrebe naše družbe narekujejo vzgojnovarstveni zavod

takšnega tipa, da bo živel otrok od najzgodnejše mladosti pa do vstopa v šolo v isti ustanovi, se razvijal ob znanih vzgojiteljih, ki ga poznajo od najzgodnejših otroških let in ves čas do vstopa v šolo in v vsem tem času kontinuirano vplivajo na njegov razvoj. Potrebe družbe in zaposlenih staršev zahtevajo od vzgojnovarstvenih zavodov izpolnjevanje dveh pomembnih nalog hkrati: vzgojo in izobraževanje kot osnovno dejavnost in varstvo s prehrano, kar izhaja iz potreb zaposlenih staršev.

POMEMBNA PRVA STOPNICA

Predšolska vzgoja je sestavni del in začetna stopnja v našem sistemu vzgoje in izobraževanja, saj se vzgoja in izobraževanje pričneta z otrokovim rojstvom in se konča, ko omaga telo. Znanost in praktične izkušnje nas učijo, da je otrok v predšolski dobi izredno dojemljiv, plastičen in dovzeten za vzgojne vplive. V prvih štirih življenjskih letih se izoblikuje 70 % človekove osebnosti, vsa najpomembnejša spoznanja in spretnosti pridobi človek v obdobju predšolskega otroka. Kar koli v vzgoji pri predšolskem otroku zamudimo, ne moremo nadomestiti nikoli več. Ena minuta v otrokovem življenju je neprijetno bolj dragocena kot minuta v življenju odraslega človeka. Do četrtega leta starosti lahko otroku z načrtnim delom povečamo inteligenčni

kvocient za 20 točk, kar pomeni, da lahko podpovprečno razvitega otroka razvijemo v povprečno razvitega, da lahko povprečnega razvijemo na raven nadpovprečnega.

Za vse otroke pred vstopom v šolo organizirajo vzgojnovarstveni zavodi oddelke priprave na šolo; njen pomen je tudi v tem, da izenačuje možnosti razvoja za vse otroke že pred vstopom v šolo. Vzgojnovarstveni zavodi poslušajo 10 in več ur dnevno. Večina otrok je v vrtcu več kot osem ur na dan. Zato moramo otrokom v tem času omogočiti takšne in boljše razmere, kot jih je deležen v svoji družini.

Dojenčka neguje in vzgaja strokovno osebje — medicinske sestre pediatrične smeri. Zagotavljamo mu več prostora, ki je namenjen terti, igri, negi, počitku. Na voljo so mu vzgojne igrače, ima štiri obroke strokovno pripravljene prehrane. Za zdravje dojenčkov preventivno skrbi pediater vrtca, ki prihaja v oddelke dojenčkov enkrat tedensko, pa tudi večkrat, če je potrebno.

S predšolskimi otroki delajo vzgojiteljice tedaj, ko otroke sprejemamo, ob počitku in kadar odhajajo domov, pa skrb za otroke varuše. Predšolskim otrokom priskrbimo vzgojno delo iz intelektualne, telesne, estetske in moralne vzgoje, na voljo so jim vzgojne igrače, opremljena igrišča, dajemo jim tri obroke strokovno pripravljene prehrane dnevno, preventivno zdravstveno delo pa opravlja pediater letno s sistematičnim pregledom, pa tudi takrat, ko je potrebno.

NAŠA DOLŽNOST

Ker želimo čimbolj učinkovito vzgojo in zato, da bi bila izhodišča vzgojnih vplivov čim bolj enotna, vabimo starše na

pogovore, roditeljske sestanke in predavanja.

Kadrovska struktura v vzgojnovarstvenih zavodih je mnogovrstna. Zajema po več profilov vzgojnega administrativnega in tehničnega kadra. Vsak član delovne skupnosti prispeva neposredno ali posredno svoj delež k prizadevanjem za otroke. Zavodi doživljajo fluktuacijo kadra, predvsem vzgojiteljic, ki odhajajo v druge poklice, saj je njihovo delo preskromno ovrednoteno. Delovna skupnost z vsemi svojimi organi samoupravljanja s sodelovanjem staršev in krajanov rešuje problematiko, ki se nenehno pojavlja, saj dobivajo vzgojnovarstveni zavodi z razvojem družbe in njenih potreb vedno nove naloge. Zavodi so v obdobju preoblikovanja v predšolske pedagoške centre v svojih krajevnih skupnostih. S svojo dejavnostjo dajejo predšolsko vzgojo tudi otrokom, ki niso vključeni v vrtnice, prevzemajo zahtevno nalogo družbeno nadzorovanega varstva v drugih družinah, k svojemu delu si prizadevajo pritegniti krajanje, sodelujejo v krajevnih, interesnih in drugih skupnostih.

Pred nami je teden otroka. Teden, ko vsak med nami bolj pozorno pogleda otroka v spremstvu staršev, v spremstvu vzgojiteljev in otroka, ki je na cesti sam. Vprašamo se, kaj smo storili zanj in kaj moramo storiti zanj.

USTVARJAJMO BOLJŠE MOŽNOSTI ZA ZDRAVO IN SREČNO RAST NAŠIH OTROK!

RAZUMNO GOSPODARIMO, VARČUJMO IN VZAJEMNO SODELUJMO NA PODROČJU VZGOJE IN VARSTVA OTROK!

ZMAGA GLOGOVAC

(Foto: S. Teršek)

VZGOJA IN VARSTVO

Skupnost vzgojnovarstvenih zavodov Slovenije — usklajevalka in pobudnica

V klubu poslancev je bila 23. septembra prva seja skupnosti vzgojnovarstvenih zavodov Slovenije, na kateri so delegati potrдили poslovnik skupščine, imenovali komisije za delo skupščine, pregledali sklepe ustanovne skupščine, sprejeli poročilo o delu skupnosti s finančnim poročilom in poročilom nadzornega odbora. Dopolnili so statut skupnosti in izvolili nove delegate v organe upravljanja skupnosti.

V razpravi o poročilih in smernicah za prihodnje delo v letih 1976—1980 se je izoblikovalo nekaj temeljnih stališč in sklepov, s katerimi bodo seznanjeni vsi vzgojnovarstveni zavodi in družbenopolitični organi. Delegati so določili nekaj prioritarnih nalog za delo skupnosti. Predvsem je treba zagotoviti enoten sistem financiranja vseh izobraževalnih skupnosti v Sloveniji, zaradi česar je treba spremeniti tudi sedanji zakon. Zahtevati je treba izdelan sistem izobraževanja vseh kadrov za delo v zavodih, predvsem pa zagotoviti možnost šolanja vzgojiteljic na višji in visoki stopnji. Zagotoviti je treba tudi boljšo socialno varnost delavcev v zavodih (stanovanja, letovanja ipd.). Izračunavanje stroškovnih cen v vzgojnovarstvenih zavodih naj bo urejeno z enotnimi metodološkimi izhodišči, veljavnimi za vso Slovenijo. Med najbolj pomembnimi nalogami skupnosti vzgojnovarstvenih zavodov SRS je pomoč zborom izvajalcev v samoupravnih interesnih skupnostih za vzgojo in izobraževanje in samoupravnih interesnih skupnostih za otroško varstvo. Proreti moramo tudi v tiste izobraževalne skupnosti, kjer še ni nobenega delegata iz VVZ. Skupnost naj bi sodelovala tudi pri pripravi srednjoročnega načrta razvoja otroškega varstva. Sprejet je samoupravni sporazum o delitvi dohodka in osebnih dohodkov, skupnost pa naj bi pomagala pripraviti enotna izhodišča za pravilnike o nagrajevanju posebno uspešnih delavcev in pomagala usklajevati samoupravne akte.

Skupnost naj postane usklajevalka in pobudnica dogajanj v vzgojnovarstvenih zavodih in tudi sogovornica drugih dejavnikov, ki skrbijo za vzgojo, izobraževanje in varstvo predšolskega otroka.

V jubilejnem tridesetem letu socialistične predšolske vzgoje, še posebno pa v tednu otroka, ko poudarjamo skrb za otroke, naj se pokažejo vsa naša prizadevanja za čim boljše rešitve za otroke in tiste delavce, ki so se odločili, da v svobodni menjavi dela skrbijo za predšolskega otroka.

ZMAGA GLOGOVAC

Moda obrača — naredba obrne

G. minister prosvete je dne 28. julija 1925 izdal naredbo, ki govori, kako naj se oblačijo učiteljice v šoli in izven nje, da bo njih obleka v skladu z resnostjo njih poklica in z njih vzgojnimi nalogami, ki jih morajo izvrševati na ulici in še veliko bolj v šoli. To naredbo so priobčila tudi velika županstva po sreskih poglavarstvih. Drugi odstavek ene izmed teh okrožnic se glasi: Učiteljica ne bodi modna dama ostrizanih las, pobarvanih lic, razkošnih, gizdalinskih oblek in bleščacega nakita, kar vse obrača nase pozornost ulice in daje povod za umesne in neumesne opazke ter ponižuje vzvišenost in važnost zlasti vzgojne strani njenega poklica. Vsaka učiteljica se mora pač s tem bistvom in namenom svojega poklica sprijazniti in po tem uravnati vsa svoja dejanja. Najstrožje pa nadaljuje četrti odstavek, ki se glasi: Naslovju (namreč šolskim upraviteljskim) naročam, naj strogo pazi na točno izvrševanje citirane naredbe... A kakaj

Učiteljska omladina 1926, št. 8

NAŠ PRAVNIK SVETUJE

Deljen delovni čas

VPRAŠANJE: V 14. številki Prosvetnega delavca je bil objavljen sporazum o osnovah in merilih za razporejanje dohodka in osebnega dohodka v osnovnih šolah. V tem sporazumu pa ni jasno določeno, kaj se šteje kot deljen delovni čas za pedagoške delavce, ki prinese dodatek 300 oziroma 600 din na mesec. Na šoli imata deljen delovni čas snalilka in kuharica, ki imata tudi priznan dodatek za deljen delovni čas. Kako bo to urejeno za pedagoške delavce (A. F.)?

ODGOVOR: O deljenem delovnem času govori najprej zakon o medsebojnih razmerjih v združenem delu: kot deljen delovni čas se šteje delovni čas, ki je prekinjen z vsaj enotno prekinitvijo. Očitno je to določbo prevzel tudi samoupravni sporazum o osnovah in merilih za razporejanje dohodka in osebnega dohodka v osnovnih šolah (člen 42), ki govori o najmanj enotni in najmanj dveurni prekinitvi delovnega časa. Ta določba se lahko brez nadaljnega uporabi za šolsko osebje, ki ni pedagoško, temveč administrativno ali pa opravlja druga pedagoška dela na šoli (hišnik, snalilka, kuharica itd.). Zato je bilo tudi pri vas sorazmerno lahko določiti dodatek za te vrste delavcev na šoli. Očitno pa je za pedagoške delavce potrebno natančneje razčistiti, kaj se bo pri njih štelo za prekinitve delovnega časa. Prav zato je na koncu 42. člena samoupravnega sporazuma določba, da se bodo udeleženci sporazuma (to pa so

vse osnovne šole) sporazumeli, kaj se šteje za prekinitve delovnega časa pri pedagoškem delu. Ostane vam torej samo, da počakate, kaj se bodo udeleženci sporazuma o tem dogovorili; pri tem bo morala tudi vaša šola dati ustrezno mnenje.

dr. LS

Nagrajevanje pedagoških ur

VPRAŠANJE: Učitelji na šoli menimo, da je dosedanje nagrajevanje pedagoških ur na predmetni in razredni stopnji krivično, zato smo sestavili predlog, po katerem bi bila ena pedagoška ura enaka poldrug delovni uri. Vodstvo šole naš predlog zavrača, češ da takšno vrednotenje nima pravne podlage. Zato nas zanima, ali je naš zahtevek upravičen ali ne (šola A. T. L.).

ODGOVOR: Za takšno bistveno spremembo vrednotenja pedagoških ur, kakor jo predlagate, bi bilo treba spremljati samoupravni sporazum o delitvi dohodka in sredstev za osebne dohodke, ki je bil za osnovne šole pravkar sprejet in tudi objavljen v 14. številki našega časopisa. Zainteresirajte torej za vaš predlog, ki je vsakakor vreden pozornosti, podpisnike omenjenega sporazuma in predlagajte ustrezne spremembe. Morda boste s tem uspeli, čeprav sporazumov ni mogoče spreminjati kar tako, saj je predpisan za to precej zamuden in zapleten postopek.

dr. LS

Učna obveznost

VPRAŠANJE: Učim na podružnični šoli kombinirano 3. in 4. razred, in sicer v tretjem razredu po 20 ur tedensko, v četrtem pa po 22 ur. Ker poučujemo tovarišice na centralni šoli v četrtem razredu le 20 ur tedensko, čeprav je v predmetniku določeno za četrty razred po 22 ur, sprašujem, ali si lahko v četrtem razredu pišem po dve naduri na teden. Zdi se mi namreč, da bi morala biti moja učna obveznost enaka obveznosti tovarišice na centralni šoli. (E. T.)

ODGOVOR: Ker predpisuje predmetnik kot redno učno obveznost za četrte razrede po 22 ur na teden, si razumljivo ne morete sami pisati po dve naduri, ker delate natančno toliko, kolikor predpisuje predmetnik. Kako imajo urejeno učno obveznost tovarišice na centralni šoli, je njihova stvar, lahko pa sprožite to vprašanje na svetu delovne skupnosti, če mislite, da so neupravičeno privilegirane. Strinjamo pa se, da mora biti učna obveznost enaka za tovarišice na centralni in na podružničnih šolah, če tako predpisuje predmetnik. Morda pa so spričo dveh ur krajšega pouka tovarišice na centralni šoli dodatno obremenjene z drugim delom, tako da zneše tedensko delovni čas 42 ur, kakor to določajo predpisi o medsebojnih razmerjih v združenem delu, ki veljajo tudi za pedagoško osebje. Svetujemo, da ste previdni in se poprej natančno seznanite, kako je s to zadevo, da ne bi nastale ne-

premišljene akcije na eni ali drugi strani.

dr. LS

Dvoizmenski pouk

VPRAŠANJE: Že štiri leta poučujem četrty razred v popoldanskem času, ker imam težave z varstvom svojih majhnih otrok (4 leta in 20 mesecev). Ugodnost, da lahko poučujem v popoldanski izmeni, mi je priznal svet delovne skupnosti. Ker so starši dveh otrok na roditeljskem sestanku predlagali, naj bi šola vpeljala v mojem razredu izmenski pouk, mi je ravnatelj predlagal, naj skličem prizadete starše in se z njimi pogovorim. Pristati na zahtevo nekaterih staršev po izmenskem pouku bi zame pomenilo, da bi morala pustiti službo, dokler mi otroka ne dorasteta in postane šola obvezna. Kaj naj storim (O. F.)?

ODGOVOR: Zelo preprosto: ponovno se obrnite na svet delovne skupnosti, ki vam je dosedanje ugodnost odobrila, in ga prosite, naj vam to ugodnost odobri tudi za naprej. Svet bo moral seveda tehtati med potrebami staršev in vašim položajem in se odločiti za rešitev, ki bo zadovoljila večje potrebe. Če gre samo za dva otroke, svet delovne skupnosti najbrž ne bo zahteval od vas, da samo zaradi njihju opustite popoldanski pouk in s tem pustite otroka dopoldne brez varstva. Upoštevati je torej treba upravičenost predlogov na obeh straneh in se temu primerno ravnati.

dr. LS

Pogovor o prometni vzgoji in prometni varnosti otrok

DRAGO SUHI: Otroci so pravzaprav vsak dan sproti ocenjeni iz prometne vzgoje. Če je imela neka šola žrve prometa, se starši in drugi nehote vprašamo, ali je storila vse, da bi šolarje obvarovala pred nevarnostjo. Seveda pa ne moremo vznikove krivde naprtiti šoli. Poudarjanja, da sta poznavanje pravil in previdnost v prometu nujna, ni nikoli dovolj.

Prometne vzgoje morajo biti deležni vsi učenci. To ni ljubiteljstvo, kar velja za nekatere druge krožke; prometna vzgoja je življenjska nuja! Razumljivo je, da je ocena stanja prometne vzgoje na šoli tudi neuspeh ekipe na prometnem tekmovanju! Sprejet je dogovor med zavodom za šolstvo SR Slovenije in svetom za preventivo in vzgojo v cestnem prometu o osnovnih dolžnostih šole na področju prometne vzgoje. To morajo upoštevati vse šole.

VINKO KNOL: Naj spregovorim še o mentorjih prometne vzgoje. Imamo npr. mentorje za tehnični pouk, za fotografski krožek in tako naprej. Za prometno vzgojo bi jih bilo lahko celo več, saj je prometno varnost otrok treba obdelati z različnih zornih kotov: pot, vozila, kolesarji, izstopanje iz avtobusa, čakanje, prečkanje ceste, otežena vidljivost vozil — megla, dež.

DRAGO SUHI: Ko smo leta 1954 začeli uvajati prometno vzgojo, je bilo največ nesreč zato, ker so se otroci igrali na cestah. Zdaj tega ni več. Otroci sedanjega časa so ugotovili, da so ceste prenevarne za igro. Danes je največ nesreč zaradi neudarnega prečkanja ceste in zavijanja v levo. Ni torej pomembno, da dosledno upoštevamo učni načrt (ta je iz leta 1966) — važno je, da vedno spet učimo in vzgajamo v učencih zavest, kako je treba paziti pri prečkanju ceste in pri zavijanju v levo.

Poznamo tudi zunanjske oblike prometne vzgoje: tekmovanja, prireditve, srečanja pionirjev in prometnikov. Katere od teh oblik prispevajo — poleg tekmovalnega duha — največ k varnosti otrok?

DRAGO SUHI: Ta oblika prometne vzgoje je v nekaterih šolah celo bolj razvita kot redna. Je tudi bolj manifestativna — in zato privlačna. Častno je, če sodeluješ pri tekmovanjih — naj bo v kolesarjenju, motoroznanstvu, pisanju in risanju s področja prometne vzgoje. Imamo celo fotografske in filmske krožke, ki tekmujejo na področju prometne vzgoje.

In sadovi? Fotografski in filmski krožek lahko oskrbita šolo s potrebnimi učnimi pripomočki za prometno vzgojo. Tudi drugi krožki prispevajo svoj delež k prometni vzgoji. Njihova velika vrednost je v tem, da mladega človeka čustveno pritegnejo — učenec si torej pravila zapomni bolje in za dalj časa.

Seveda pa zunanjske dejavnosti samo dopolnjujejo redno prometno vzgojo — ne morejo pa je nadomestiti. Tekmovanja niso smoter — ampak sredstvo za pridobivanje znanja s področja prometne varnosti.

Piše:
NEŽA MAURER

(Prihodnjič naprej)

prosvetni delavec

List izdajata republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja SRS in izobraževalna skupnost SRS — Izhaja štirinajstredno med šolskim letom — Ureja uredniški odbor. Direktorica in glavna urednica Neža Maurer, odgovorna urednica Marjana Kunej, tehnična urednica Tea Dominko. Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/1, telefon 315-585. Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1/1, telefon 22-284, poštni predal 355-VII. Rokopisov in fotografij ne vračamo. Letna naročnina: 50 din za posameznike, za šole in druge ustanove 80 din. Št. tek. računa 50100-601-16915. Tiska ČZP Ljudska pravica. ISSN 0033-1643 Po mnenju republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje je list „Prosvetni delavec“ prost temeljnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu).

UNIVERZA ZDRUŽENIH NARODOV

Zamisel o ustanovitvi univerze Zdrženih narodov je stara pet let. Predlagal jo je pokojni generalni sekretar Zdrženih narodov U Tant, sedaj pa so jo začeli uresničevati. Ta znanstvenoraziskovalna in izobraževalna ustanova bo imela sedež v Tokiu, pred nedavnim pa so izbrali tudi prvega rektorja. Izvoljen je bil James M. Hester, ki je bil od leta 1962 predsednik univerze v New Yorku.

Generalna skupščina Zdrženih narodov je opredelila to univerzo kot „mednarodno skupnost izobraževalnih ustanov, ki se ukvarjajo z raziskovalnim delom in podiplomskim študijem študentov“.

Univerza mora biti decentralizirana mreža ustanov, izobraževalnih centrov, institutov in programov v raznih deželah sveta, posebno v deželah v razvoju. Program in dejavnost univerze bodo financirale članice Zdrženih narodov in UNESCO.

POLNOLETNOST Z OSEMNAJSTIMI — TUDI ZA FRANCOZE

Mladim Francozom, ki so postali polnoletni šele z 21. letom, se je obrnilo na bolje: francoska ljudska skupščina je sprejela zakon, ki določa, da dobe mladi državljanske pravice in volilno pravico že z osemnajstimi leti. Pričakovanja, da bo ta odločitev povzročila spremembe tudi v šolstvu, se niso uresničile. Za kaj pravzaprav gre? Med učenci bo veliko polnoletnih. Prav zato je že odločeno, da se temeljna načela, ki zadevajo medsebojne odnose znotraj šole, ne bodo spreminjala. Še nadalje bo veljalo načelo o politični nevtralnosti vzgojnoizobraževalne ustanove, starši pa bodo ostali glavni sodelavci ravnatelja šole.

Za učence, ki bodo izpolnili osemnajsto leto ter ostali v šoli, pa bo vendarle marsikaj drugače: za tiste v zadnjih razredih, ki so dopolnili osemnajsto leto, so predpisi glede marsičesa svobodnejši.

Na primer: polnoletni učenec lahko opravi zadeve, ki so jih pred zanj opravljal starši. Sam se vpiše v šolo, prekličje vpis in izbere smer šolanja. Starši bodo sicer dobivali pismena obvestila — na primer: spričevalo, vabilo na roditeljske sestanke itd., razen če se polnoletni učenec s tem ne bi strinjal. O „protestu“ pa bodo starši obveščeni.

Polnoletni učenec torej dobi nekaj pravic, staršem pa obveznosti vseeno ostanejo: še naprej morajo — po svojih zmožnostih — kriti stroške učenčevega šolanja. In še v enem primeru „protest“ ne bo zalegel: starše polnoletnikov bodo še vedno obveščali, če učenec ne bo redno obiskoval pouka, če bo izstopil iz šole ipd.

Polnoletni učenec, za katerega družina ne skrbi, mora prinesiti pismena dokazila (overljeno izjavo o višini osebnih dohodkov, poročilo druge osebe), da bo pravočasno poravnal vse stroške šolanja.

Šola mora ob vpisu seznaniti polnoletnega učenca s pravilnikom o notranjem redu in disciplini; z vpisom namreč učenec sprejme vse šolske predpise.

PROSTOVOLJNO DELO MED POČITNICAMI

Državni sekretariat za delo in plače Nemške demokratične republike je sprejel odločbo o prostovoljnem delu učencev med počitnicami. Po tej odločbi se lahko zaposlijo učenci, ki so stari 14 let in so dobili pristanek staršev, direktorja šole in zdravnika. Prostovoljno delo učencev ne sme trajati več kot štiri tedne (20 delovnih dni) letno ali tri tedne med poletnimi in en teden med zimskimi ali jesenskimi počitnicami.

Delo učencev uravnavačasna pogodba o delu. V njej je določeno, kakšno delo bo opravljal učenec, kako bo zanj nagradjen in koliko tednov ga bo opravljal. Pogodbo podpisajo: podjetje, učenec, eden izmed staršev, ravnatelj šole in zdravnik.

V pogodbi so določene pravice in obveznosti učenca in podjetja. Učenci morajo delati vestno in disciplinirano, podjetja pa jim morajo zagotoviti zdravstveno varstvo pri delu. Sindikalne organizacije podjetja morajo preverjati, če dela učenec na takih delovnih mestih, ki ustrezajo njegovim telesnim in duševnim zmogljivostim, in pozitivno vplivajo na njegovo vzgojo.

ENEGA UČITELJA NA MINUTO

Naraščanje prebivalstva spremljajo številni problemi: glede prehrane, zdravja, naravnega okolja, ekonomskega in socialnega razvoja ter izobraževanja.

O tem so razpravljali na svetovni konferenci o prebivalstvu, ki je bila lani v Bukarešti. Vodilni strokovnjaki so pripravili študije o tem problemu ter se sestajali na pripravljanih sestankih v Kairu, Honolulu, Amsterdamu in Stockholmu.

Organizacija Zdrženih narodov za prosveto, znanost in kulturo je predložila na konferenci v Bukarešti veliko gradiva; med tem je bil tudi natančno obravnavani dokument pod naslovom Razvoj izobraževanja — svetovne in regionalne težnje in smerice do leta 1985.

Dokument navaja, da bodo na nerazvitih območjih potrebovali do leta 1985 v osnovnih šolah sedem in pol milijonov novih učiteljev. Predvidevajo, da bo čez deset let v osnovnih šolah teh območij skoraj 275 milijonov otrok, kar je za 100 milijonov več kot leta 1970.

To pomeni, da je treba vsako leto zaposliti in izobraziti več kot pol milijona učiteljev ali vsak dan 1.300, vsako uro 57 ali skoraj vsako minuto enega učitelja. Te številke temeljijo na predpostavki, da se bo število šolskih otrok še nadalje povečevalo — v prav takem odstotku kot v preteklem desetletju.

Primerjajmo naslednja tri obdobja: 1960, 1970 in 1985. Leta 1960 ni obiskovalo šole 118 milijonov otrok, starih od 6 do 11 let. Deset let zatem so se razmere nekoliko izboljšale: šole ni obiskovalo 113 milijonov otrok te starosti. Predvidevajo, da bo leta 1985 ostalo v deželah v razvoju kar 165 milijonov otrok brez šole. To pomeni, da bo vsak tretji otrok ostal brez šole — da bo torej prikrajšan za osnovno pravico do izobraževanja.

Oglas

Novo — trdo vezano izdajo humoristične zbirke „Iz otroških ust“ še dobite pri Liji Apih, Maribor, Smetanova ul. 68/a, tel. 27-011.

Obvestilo

Absolventi prvega povojnega pedagoškega tečaja na učiteljsku v Mariboru se zberemo ob 30. obletnici, dne 25. oktobra 1975 v klubu prosvetnih delavcev, Orožnova 2, ob 16. uri.

Prosimo vse, da pošljete prijave z naslovi sošolcu Lojzetu Štefaniču, ravnatelju osnovne šole Janko Padežnik, Maribor, do 15. oktobra.

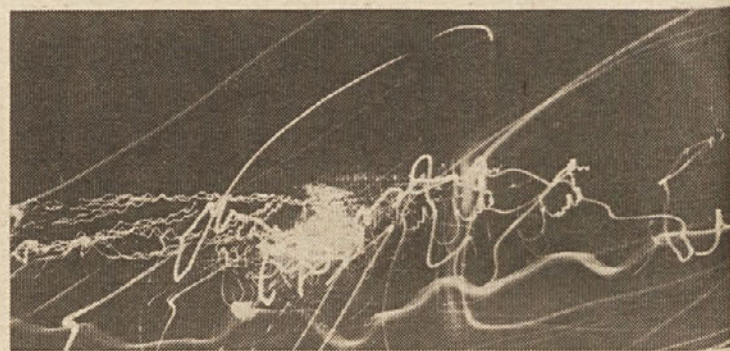
VZGOJNOIZOBRAŽEVALNI ZAVOD ZAGORJE OB SAVI, TOZD POSEBNA OSNOVNA ŠOLA,

ra z p i s u j e prosto delovno mesto

— ortopedagoga — za določen čas od 1. X. do 30. VI. 1976

Pogoji: ortopedagog, PRU ali P

Pismeno ponudbo pošljite na gornji naslov. Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

Mestne luči v gibanju

Erna Starovasnik

Spomeniki na tujem

Preprosta zgodba pripoveduje o naših sedanjih domcih; o tistih, ki odidejo na tuje iz potrebe, pa tudi o onih, ki jih k temu koraku nagnejo trenutne težave. Mlad človek se na hitro odloča. Od njegovega značaja, sposobnosti in zdravja pa je odvisno, kako se bo vživel v tuji deželi, npr. v Nemčiji.

Knjiga SPOMENIKI NA TUJEM opisuje tako tipičen primer, da mu lahko rečemo povprečen. In prav v tem je moč vsebine. Zoran, mlad, odločen fant, slabo prenaša šolsko nabiranje znanja. Pobegne iz internata, se zaposli kot delavec, a so mu kuverte ob mesecu vse pretanke — zato se odloči. Odide čez mejo. Dela, potika se sem in tja, uspeva, dobi Nemko za ženo in zaživi. Ne brez spominov na dom, ne brez hrepenenja — a vendarle mirno in urejeno.

Poleg tolikih spomenikov s slovenskimi imeni bo nekoč tudi njegov stal na nekem nemškem pokopališču. Zgodba je pisana tekoče, z veliko mero ljudske modrosti.

Pravilnik

o oznaki pionirske prometne službe

1. člen

Oznako pionirske prometne službe lahko uporabljajo le pionirski prometniki, ki opravljajo pionirsko prometno službo ali druge naloge po pravilniku družine pionirjev prometnikov in navodilu za organizacijo in delo pionirske prometne službe (brošura „Kaj veš o prometu, 1975“).

2. člen

Oznaka pionirske prometne službe (v nadaljnjem besedilu „oznaka“) je sestavni del kroja pionirjev prometnikov v SR Sloveniji.

3. člen

Oznaka je kovinska, pravokotne oblike z zaokroženimi robovi, velika 4 x 6 cm, podlaga je modre barve z manjšo pravokotno ploskvijo bele barve, na kateri je v črni barvi podoba pionirja prometnika in otroka na cesti; na spodnjem robu osnovne ploskve modre barve je napis: „Pionirska prometna služba.“

4. člen

Oznako lahko uporablja pionir prometnik le med opravljanjem pionirske prometne službe pred šolo ali v njeni bližini in pri opravljanju posebnih nalog ob šolskih prometnih tekmovanjih ter raznih drugih prometnih prireditvah ipd.

5. člen

Med pionirsko prometno službo ima pionir prometnik oznako pripeto na srcaji, površniku ali pelerini na levi strani prsi v višini srca.

6. člen

Izgubljena ali poškodovana oznaka se lahko nadomesti z novo.

7. člen

Ta pravilnik začne veljati z dnem, ko ga sprejme na seji Svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu SR Slovenije.

Ljubljana, 18. septembra 1975

PREDSEDNIK SVETA:
BORIS ČIZMEK-BOR